

RODIČOVSKÁ AUTORITA JAKO PROBLEMATICKÝ ASPEKT U KLIENTŮ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU SVP HELP UHERSKÉ HRADIŠTĚ

Radmila Dolečková

Bakalářská práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Radmila DOLEČKOVÁ**

Osobní číslo: **H09573**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Rodičovská autorita jako problematický aspekt
u klientů mladšího školního věku SVP HELP Uherské
Hradiště**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti autority, rodiny a problémového chování dětí.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvalitativního výzkumu.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

JANDOUREK, J. Sociologický slovník. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0

MATOUŠEK, O. Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha: Sociologické nakladatelství, 1993. ISBN 80-901424-7-8

PTÁČEK, R. Poruchy chování v dětském věku. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-81-4

PREKOPOVÁ, J. Děti jsou hosté, kteří hledají cestu. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-358-7

MATĚJČEK, Z. Co, kdy a jak ve výchově dětí. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-085-5

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Eva Machů, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

22. listopadu 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

4. května 2012

Ve Zlíně dne 12. ledna 2012

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 30.4.2012

..... Radmila Marková

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou rodičovské autority u klientů mladšího školního věku SVP HELP Uherské Hradiště. V teoretické části shrnuji základní poznatky týkající se rodiny a autority obecně, výchovy v rodině a rodičovské autority. Seznamuji s činností SVP HELP Uherské Hradiště a s pojmem poruchy chování. V praktické části se pomocí zpracovaných kazuistik zaměřuji na popis rodinného a výchovného prostředí klientů a následně hledání společných rysů tohoto prostředí v kontextu vzniku poruchy chování.

Klíčová slova: rodina, výchova, autorita, důslednost ve výchově, poruchy chování, střediska výchovné péče.

ABSTRACT

The bachelor's thesis studies the parental authority with clients of younger school age SVP HELP Uherské Hradiště. In the theoretical part, I summarize the basics concerning family and authority as a whole, bringing children up in a family and parental authority. I bring closer the SVP HELP Uherské Hradiště and the term conduct disorder. In the practical part by using casuistry I focus on family and educational environment of clients and followingly look for similar factors that can lead to conduct disorder.

Keywords: family, education, authority, consistency in education, conduct disorder, educational health centers.

Děkuji paní Mgr. Evě Machů, PhD. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 RODINA A JEJÍ ZÁKLADNÍ OTÁZKY	12
1.1 DEFINICE A CHARAKTERISTIKA RODINY.....	12
1.1.1 Funkce rodiny.....	13
1.2 SOUČASNÁ RODINA	14
1.3 VÝCHOVA V RODINĚ.....	16
1.3.1 Výchovné styly v rodině.....	17
2 AUTORITA A VÝCHOVA	19
2.1 TYPOLOGIE AUTORITY	20
2.2 OSOBNOST AUTORITY	21
2.3 RODIČOVSKÁ AUTORITA	22
2.3.1 Důslednost ve výchově.....	23
3 STŘEDISKO VÝCHOVNÉ PÉČE HELP UHERSKÉ HRADIŠTĚ	25
3.1 PORUCHY CHOVÁNÍ.....	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
4 POPIS VÝZKUMU	29
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	29
4.2 CÍL VÝZKUMU A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	29
4.3 DRUH VÝZKUMU	29
4.4 VÝZKUMNÝ VZOREK	30
4.5 ZDROJE DAT	31
4.6 ZPRACOVÁNÍ KVALITATIVNÍCH DAT	32
5 KAZUISTIKY.....	33
5.1 ZDENĚK.....	33
5.2 PETR.....	37
5.3 SIMONA	42
5.4 MARTINA	45
SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	50
ZÁVĚR	54
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	55
SEZNAM PŘÍLOH.....	58

ÚVOD

V posledních letech se často setkáváme s názorem, že jsou dnešní děti jiné než dříve, že neuznávají žádné hodnoty, jsou více arogantní a agresivní. Snaží se kompenzovat si své osobní selhávání nežádoucími projevy, pokud nejsou přijímány a oceňovány v rodině, hledají si své ocenění mezi vrstevníky, pokud se jim nedaří získat ocenění žádoucím způsobem, zkusí to nevhodnou formou. Od toho všeho je už pak jen krůček k tomu, že dochází k narušení důvěry a vztahů v rodině mezi všemi zúčastněnými.

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma **rodičovská autorita jako problematický aspekt u klientů mladšího školního věku SVP HELP Uherské Hradiště**. Zvolená problematika mě zajímá hlavně z profesního pohledu. Pracuji jako sociální pracovníce ve Středisku výchovné péče HELP Uherské Hradiště (dále jen SVP HELP). Děti s poruchami chování jsou naší hlavní klientelou. V posledních letech zaznamenáváme každoroční zvyšující se počet klientů, u nichž je dominantním problémem nerespektování autority rodičů. Zároveň dochází ke snižování věkové kategorie těchto klientů.

V odborných kruzích se hovoří v souvislosti s řešením poruch chování u dětí o nutnosti práce s celým rodinným systémem, zaměřeným na posilování rodičovské autority a nastavování režimových opatření. Pracuje se i se systémem odměn a trestů. Významný podíl má i zjišťování příčin daného chování a práce na jejich odstraňování.

Cílem předkládané bakalářské práce je zmapovat prostředí, ve kterém vyrůstají klienti mladšího školního věku SVP HELP s problematikou nerespektování autority svých rodičů a hledání případných společných rysů tohoto prostředí.

Podrobněji se zaměřím na popis rodiny, ve které tito klienti vyrůstají a popis výchovných postojů a přístupů jejich rodičů.

V první kapitole se věnuji základním otázkám rodiny a teoretickému pohledu na výchovu dítěte v rodině. Vycházím z definicí základních pojmů, popisují funkce a výchovné styly rodiny z obecného pohledu.

Druhá kapitola se zaměřuje na stručné vymezení pojmu autority a výchovy. Zvlášť je věnována podkapitola důslednosti při výchově rodičů.

Ve třetí kapitole rámcově seznamuji s činností SVP HELP a definuji pojem poruchy chování a jejich znaky.

Čtvrtá kapitola shrnuje oblast výzkumu z teoretického hlediska. Jsou zde formulovány výzkumné otázky a cíl práce.

Poslední kapitolu své práce věnuji 4 případovým studiím, které jsem zpracovala pro přiblížení daného tématu. Snažím se na základě všech dostupných informací popsat co nejpodrobněji rodinné a výchovné prostředí klientů SVP HELP.

Uvedená problematika nebyla v rámci našeho zařízení zatím formou jakéhokoliv výzkumu zpracována.

Práce by měla přinést náhled na rodinné prostředí klientů SVP HELP s vymezením výchovných postupů, které se mohou podílet na vzniku a rozvoji poruch chování u dětí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA A JEJÍ ZÁKLADNÍ OTÁZKY

Rodina existuje odedávna a především proto, aby mohli lidé náležitě pečovat o své děti. Rodina je biologicky významná pro udržení lidstva, ale je také základní jednotkou každé lidské společnosti. Zprostředkuje člověku vrůstání do jeho kultury a společnosti. Rodina propojuje generace, mezi nimi vytváří kontinuitu a pouta solidarity.

Historicky starší je rodina velká, vícegenerační, kde rodiče žijí společně s dětmi, ale také s prarodiči, strýci, tetami a dalšími osobami. Taková rodina byla u nás běžná ještě v první polovině 20. století, zvláště na venkově. V některých zemích a lokalitách je rozšířena dodnes. Ve 20. století prochází rodina velkými změnami, zčásti nebo úplně přestává plnit některé dřívější funkce: rozšiřuje se stravování mimo rodinu, i další služby jsou zajišťovány mimo rodinu. Vývoj přechází od velké rodiny k rodině malé, kde společně žijí jen rodiče s dětmi. Počet dětí v rodině je nižší než dříve. Vývoj směřuje od patriarchální rodiny k rodině založené na demokracii a rovnoprávnosti (Čáp, 1993).

1.1 Definice a charakteristika rodiny

„Rodina je prvním a velmi závazným modelem společnosti, se kterým se dítě setkává. Předurčuje jak jeho osobní vývoj, tak i vztahy k jiným skupinám lidí. Rodina dítě orientuje na určité hodnoty, vystavuje ho určitým konfliktům, také mu poskytuje určitý typ podpory. Tímto způsobem osobitě zabarvuje to nejpodstatnější, co dítěti předává, a to sociální dovednosti, bez kterých se dítě v dospělosti neobejde“ (Matoušek, 2003).

Rodina jako první dává dítěti velmi silné zkušenosti ze života. Ukazuje mu, jak se lidé chovají k sobě navzájem, zda spolupracují a pomáhají si, jak reagují, když se jim něco nedaří nebo když se dostanou do zátěžové situace. Dítě sleduje, jaké názory a postoje týkající se práce, odpočinku a volného času, kultury, vzdělání, morálních a mnoha jiných otázek jsou adekvátní. Sleduje, co je úkolem ženy a muže, které práce vykonávají, jak se chovají v rodině a mimo ni, z čeho mají radost, které vyznávají hodnoty, jaká povolání jsou žádoucí a jaká ne, které cíle si v životě vytyčují (Čáp, 1993).

Podle sociologického slovníku je rodina „*forma dlouhodobého solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnující přinejmenším rodiče a děti*“ (Jandourek, 2001, s.206).

V rodině dochází k nejpřirozenějšímu a velmi intenzivnímu uspokojování základních psychických potřeb dítěte. K těmto základním psychickým potřebám dítěte patří:

- Potřeba určitého množství kvalitních a různorodých vnějších podnětů.
- Potřeba určité uspořádanosti v podnětech.
- Potřeba prvotních citových a sociálních vztahů, tzn. vztahů k těm osobám, se kterými přichází dítě do kontaktu jako první.
- Potřeba identity, tzn. potřeba společenské hodnoty a společenského uplatnění, jejíž uspokojování vede ke zdravému rozvoji vědomí vlastního já.
- Potřeba otevřené budoucnosti a životní perspektivy (Matějček, 1995).

1.1.1 Funkce rodiny

Nároky a požadavky na rodinu stále vzrůstají. Důsledkem je, že rodina své funkce plní nedostatečně. Na druhé straně současná doba posílila význam rodiny jako útočiště před veřejným světem. Zejména v sociálně slabém prostředí často rodina vystupuje jako jediný opěrný bod, kam se její členové, hlavně děti, mohou uchýlit.

Z hlediska průběhu socializace je důležité, do jaké míry se rodině daří vypořádat s funkcemi, které má plnit. Z tohoto pohledu mluvíme o rodině:

- **Funkční** - své funkce plní přiměřeně.
- **Dysfunkční** - některé funkce nejsou dostatečně plněny, celkový život rodiny není zásadně ohrožen.
- **Afunkční** – rodina nezvládá své základní funkce, zásadně je narušen i socializační vývoj dítěte (Kraus, 2008).

Dle Matouška (2003) je rodina stále nenahraditelnou institucí, protože nejlepším způsobem spojuje specifické a univerzální pojetí rodiny. Bez osobního, angažovaného zaujetí rodičů na osudu potomků a bez respektu k danému stavu společnosti a jejím potřebám by se děti vychovat nedaly. Z tohoto hlediska rozlišuje autor následující funkce:

- **Biologicko-reprodukční** – má význam pro společnost jako celek i pro jedince, kteří rodinu tvoří.

- Sociálně-ekonomická – rodina je chápána jako důležitý prvek v rozvoji ekonomického systému společnosti.
- Ochranná (zaopatřovací, pečovatelská) – zajišťování životních potřeb (biologických, hygienických, zdravotních) nejen dětí, ale všech členů rodiny.
- Socializačně-výchovná – příprava dětí a mladistvých na vstup do praktického života.
- Rekreace, relaxace, zábava – aktivity všech členů rodiny pohromadě.
- Emocionální – zásadní, nezastupitelná.

Pokud rodina neplní své základní funkce, odráží se to zvláště na vývoji dítěte. Nevhodné nebo nepodnětné rodinné prostředí představuje pro dítě riziko rozvoje nežádoucích způsobů chování. Jedná se např. o nápodobu poruchového chování, odlišný hodnotový systém rodiny, nebo o důsledky rané citové deprivace, která mění dětskou osobnost. Negativní vliv má i působení asociální party v období dospívání, ale pokud by rodina představovala přijatelné zázemí, nebude mít parta tak negativní význam, protože jakákoliv sociální skupina navazuje na základy, které dítě získalo v rodině (Vágnerová, 2002).

1.2 Současná rodina

Přes všechny problémy, kterými rodina ve svém historickém vývoji prošla, stále zůstává i na počátku nového století nepostradatelnou a těžko nahraditelnou institucí jak pro dospělého člověka, natož pro dítě. Je nezastupitelná při předávání hodnot z generace na generaci. Funguje jako nejvýznamnější socializační činitel. Stojí na počátku rozvoje osobnosti a může ho v rozhodující fázi ovlivňovat.

Česká rodina prošla v posledních desetiletích zajímavými změnami. Poválečné období bylo z hlediska rodinného chování ve znamení sňatkového boomu. Lidé vnímali rodinu jako hlavní oblast seberealizace. Sňatky byly uzavírány v nízkém věku, často v důsledku těhotenství partnerky.

Plaňava (In Kraus, 2008) vymezuje současnou rodinu jako strukturovaný celek, jehož hlavním smyslem, účelem a náplní je vytvářet relativně bezpečný, stabilní prostor a prostředí pro sdílení, reprodukci a produkci života lidí. Jedná se o přirozené prostředí, do

něhož se člověk rodí. Tím přejímá způsoby chování a života svých rodičů. V tomto kontextu rozlišujeme rodiny:

- **Nukleární** - rodina tvořená rodiči (rodičem) a dětmi.
- **Rozšířená** - rodina rozšířená o blízké příbuzné, prarodiče, tety, apod.
- **Orientační** – rodina, v níž vyrůstá jedinec jako dítě.
- **Prokreační** - rodinný svazek, který později samo zakládá (Kraus, 2008).

V současné době nemá každé dítě možnost vyrůst v rodině, která se skládá z obou rodičů a sourozenců. Podle Grecmanové a kol. (1998) existují rodiny vlastní a nevlastní, úplné a neúplné:

Vlastní rodina - dítě je pokrevně spojeno s rodiči. Tato biologická příslušnost nemá zásadní význam pro život dítěte a dobré vykonávání rodičovské role v jeho dalším vývoji. Pro dítě představují rodinu osoby, které se k němu mateřsky a otcovsky chovají.

Nevlastní (náhradní) rodina - dítě není pokrevně spojeno s rodiči, biologičtí rodiče např. zemřeli, nemohou o dítě pečovat z důvodu nemoci, dítě je jim odebráno z důvodu nedostatečné výchovy.

Úplná rodina – tvořena dvěma rodiči a jejich dítětem nebo několika dětmi.

Neúplná rodina – dítě žije aspoň s jedním z rodičů.

Pohled na dnešní rodinu se mění. Spojení zákonným manželským svazkem není již nutnou podmínkou rodinného života. Přibývá soužití, kdy toto kritérium není naplněno. V důsledku toho přibývá dětí, které se rodí mimo legitimní manželství. I taková soužití mohou fungovat jako rodina a splňovat jeden ze znaků rodiny, kdy její členové bydlí pod jednou střechou a mezi sebou spolupracují v rámci společensky uznávané dělby práce (Kraus, 2008).

Mezi charakteristické znaky současné rodiny patří:

- a) **Demokratizace uvnitř rodiny** – žena získala některá práva a povinnosti, která dříve náležely pouze muži.
- b) **Izolovanost rodiny** – důsledek poklesu významu sousedských vztahů, sílí tendence odděleného života jednotlivých generací.
- c) **Rodina se zmenšuje** – roste počet osob žijících v jednočlenných domácnostech a počet osamělých žen s dětmi.

- d) **Dezintegrace** – rodina se málo schází pohromadě, aby si sdělovali navzájem své zážitky, radosti i starosti.
- e) **Časové zaneprázdnění rodičů** – málo času na společné chvíle s dětmi.
- f) **Dvoukariérový model** – důsledek emancipace žen.
- g) **Nejvyšší výskyt rozvodů.**
- h) **Diferencovanost rodin podle socioekonomické úrovně** (Kraus, 2008).

1.3 Výchova v rodině

Prvním místem, kde se dítě setkává s výchovným působením je rodina. Rodina má možnost dítě formovat již v prenatálním období. Už v prvních třech letech života dítěte kladou rodiče základy k intelektuálnímu, citovému a mravnímu profilu dospělého člověka. Rodiče mají přirozeně právo a povinnost vychovávat své děti, ale musí akceptovat dětskou osobnost. Povinností rodičů je pečovat o děti, vychovávat je, klást jim přiměřené požadavky, důsledně, ale ohleduplně kontrolovat jejich plnění. Dítě by mělo stále cítit, že je rodiči milováno, i když ho trestají. Vztah rodičů k dětem by měl být založený na respektování potomků, akceptování jejich potřeb, porozumění jim, respektování jejich práv. Dítě by mělo rodičům prokazovat náležitou úctu, lásku a oddanost.

Zdravá rodinná výchova vnáší mezi rodiče a děti pochopení, intimní rozhovory s radou, doporučení či odmítnutí, zodpovědné rozhodování, povzbuzení a potrestání, ale také nesouhlas s projevy jednoho nebo druhého. Takové rodinné prostředí umožňuje dítěti chovat se bezprostředně, rodiče se mu mohou lépe přiblížit a pochopit jeho skutečné rysy a projevy. Důležitá je trpělivost, sebeovládání a taktnost rodičů, se kterou budou k dětem přistupovat. Výsledkem takového vztahu mezi rodiči a dětmi je často samostatný, aktivní, tvůrčí dospělý člověk, který dokáže akceptovat společenské normy (Grecmanová a kol., 1998).

Podle psychologického slovníku je výchova „*záměrné, více či méně systematické rozvíjení citových a rozumových schopností člověka, utváření jeho postojů, způsobu chování, v souladu s cíli dané skupiny, kultury apod.*“ (Hartl, Hartlová, 2000, s. 680).

Pedagogický slovník vymezuje pojem výchova jako „*proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s. 257).

Pelikán (In Průcha, 2000) vymezuje výchovu jako cílevědomé a záměrné vytváření a ovlivňování podmínek, které umožňují optimální rozvoj každého jedince v souladu s individuálními dispozicemi. Tyto podmínky zároveň stimulují jeho vlastní snahu stát se autentickou, vnitřně integrovanou a socializovanou osobností.

Postavení otce a matky v rodinné výchově vyplývá ze specifických životních rolí obou pohlaví. Z důvodu nezastupitelnosti obou pohlaví je pro život dítěte velmi důležité, aby mohlo vyrůstat v prostředí, ve kterém pocítí vzájemné vztahy mezi mužem a ženou, otcem a matkou.

U otce může dítě spatřovat ztělesněnou životní moudrost, rozhled, čínorodost a může obdivovat manuální dovednost. Otec bývá zábavnější, velkorysejší a méně úzkostlivý. Pro syna, avšak i pro dceru, je vzorem muže. Proto je velmi důležité, aby se i otec podílel na výchově svých dětí.

Matka zaujímá v rodinné výchově důležité místo. Matčino výchovné působení se zakládá na emocionálních poutech, která výchovné vztahy matky a dětí ovlivňují. Výchova dítěte začíná už v období matčina těhotenství, později matka zprostředkovává základy mravní, citové, intelektové, pracovní i tělesné výchovy. Pro děti je vzorem ženy. I když jsou s matkou spojena slova jako laskavost, něha a trpělivost, neměla by být ve výchově nedůsledná (Grecmanová a kol., 1998).

Role obou rodičů při výchově se opírá o specifickou jednatelství pohlaví a naplňuje se v jejich harmonii. „... víme, že je nesmyslné, aby ženy a muži dělali přesně totéž, aby podávali tytéž výkony, aby měli tytéž zájmy a záliby. Nepřináší to žádnou spokojenost ani na jedné, ani na druhé straně – a navíc by se tím asi vytratila z našeho života právě ta krása, která je obsažena v polaritě „mužského“ a „ženského“. Na mužskost a ženskost se dnes díváme jako na určitý vklad či potenciál, který má být po svém a společnosti k užítku rozvíjen, kultivován a používán...“ (Matějček, 1994, s. 51).

1.3.1 Výchovné styly v rodině

Chování rodičů je ovlivňováno chováním dětí stejnou měrou, jakou rodiče ovlivňují své děti. Mezi způsoby rodičovské péče a následným chováním dítěte existuje výrazná souvislost. Výchovný styl rodičů nemusí být celou dobu stejný. Může se měnit vlivem

vnějších okolností, aktuálním vnímáním vztahu k dítěti, citovým rozpoložením. Někteří rodiče mohou být v rodičovském stylu nevyhranění (Fontana, 2003).

Podle Fontany (2003) máme následující čtyři styly výchovy a jim odpovídající chování dětí:

Autoritativní výchovný styl

Rodiče vyžadují od dětí, aby se chovaly rozumně, na úrovni odpovídající jejich věku a schopnostem. Vztah rodičů k dětem je vřelý, pečující. Rodiče zajímají názory a city jejich dětí. Rodičovská rozhodnutí jsou dětem zdůvodňována. Vzájemná spolupráce mezi rodiči a dětmi funguje. Děti pod vedením autoritativního rodiče bývají nezávislé, kamarádké, spokojené. Bývají úspěšné, neboť usilují o co nejlepší výkon.

Autoritářský výchovný styl

Rodiče prosazují moc a ovládání bez vřelého vztahu. Při prosazování moci chybí oboustranná komunikace. Rodiče stanovují nároky a vyžadují absolutní poslušnost, také úctu k autoritě a tvrdou práci. Děti pod vedením autoritářského rodiče mají sklon k sociální izolaci. Dívky bývají závislé a chlapci mívají sklon k agresivitě vůči vrstevníkům.

Shovívavý výchovný styl

Rodiče u takového výchovného stylu nežádají od dětí příliš mnoho. Rodiče jsou přijímající, reagující a orientovaní na děti. Přestože u dětí rodičů se shovívavým výchovným stylem převládá pozitivní, citové naladění, jsou tyto děti nezralé. Postrádají přiměřenou společenskou odpovědnost a nedokážou se spoléhat sami na sebe. Tyto děti neumí ovládat své impulsy. Mívají sklon k agresivitě.

Zanedbávající výchovný styl

Rodiče bývají hodně zaměstnaní svými činnostmi. Nevěnují se svým dětem ani se nezajímají o jejich názory nebo city. Rodiče se vyhýbají oboustranné komunikaci, netuší, čím se jejich děti zabývají. Děti rodičů s tímto výchovným stylem mívají sklon k náladovosti, neumí ovládat své city a impulsy. Nedokážou se plně soustředit. O školu nejeví zájem, často chodí za školu. Mívají sklon k požívání drog.

2 AUTORITA A VÝCHOVA

Autoritu lze interpretovat z pozic jednotlivých vědních disciplín. Jedná se o pojem komplikovaný, jeho užívání bývá nepřesné, někdy až zkreslené. Obsahová nejasnost nese s sebou mnohdy zastření nebo překrytí řady ostatních pojmů, které s pojmem autorita úzce souvisejí (svoboda, manipulace, odpovědnost, moc, hodnoty, tradice, právo, povinnost).

Autoritu lze definovat jako vzájemný vztah, v němž jeden (zpravidla ten zralejší a vyspělejší – a vůbec nemusí být tělesně silnější nebo bohatší nebo mocnější) poskytuje druhému ochranu, oporu, vedení, přičemž ten druhý (a vůbec nemusí být slabší, chudý či bezmocný) tuto ochranu, oporu a vedení přijímá a nabývá tak pocitu životní jistoty, což je jedna ze základních psychických potřeb jak dítěte, tak dospělého člověka.

Latinské *autoritas*, znamená podporu, záruku, jistotu, spolehlivost, hodnověrnost, ale má i další pozitivní významy. Také sloveso *augeo* – základ slov *autoritas* a *auctor*, označuje více českých ekvivalentů: podporovati ve vzrůstu, zvětšovati, rozmnožovati, zvelebovati, obohatiti, obdařiti (Vališová, 2008).

Pojem autorita má dlouhou historii. Již staří Římané autoritou rozuměli tvůrčí a výchovný proces. Slovo autorita je odvozeno od latinského slova *auctor*, znamenající původce. Z něho je možné odvodit dva způsoby jejího chápání:

- a) Vzor, učitel, ten, kdo nás přiměje k činnosti.
- b) Moc přikazovat a donutit nás k něčemu (Saladin-Grizivatz, 2002).

Psychologický slovník říká, že autorita je „*vážnost jako výraz výjimečného postavení jedince či instituce; obvykle stojí na znalostech, zkušenostech a výsledcích práce*“ (Hartl, Hartlová, 2000, s. 66).

Pedagogický slovník definuje autoritu jako „*legitimní moc. Moc uplatňovaná v souladu s hodnotami těch, kdo jsou ovládáni, jim přijatelnou formou, která si získala jejich souhlas*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s. 27).

Pravá autorita spočívá v etickém principu ctít druhého, ale i v tom, že člověk zohlední podmínky a skutečné potřeby druhého (Prekop, 2001).

Za autoritu obvykle považujeme:

- Všeobecně uznávanou vážnost, vliv, úctu, obdiv, respekt.

- Obecně uznávaného odborníka nebo vlivného činitele.
- Mocnou instituci, úřad a související entity.

Nejčastěji uváděná synonyma pojmu autorita jsou vliv, dominance, řízení a kompetence.

Společenská realita a historický vývoj posunují a mění obsahové významy pojmu autorita. Názor, že se autorita přičí svobodě a demokracii, vznikl neoprávněným ztotožněním autority a moci a redukcí moci pouze na násilí a potlačení. K moci patří i pozitivní jevy jako integrativní a řídicí funkce, převaha a vliv, vůdcovství a loajalita, prestiž a autorita, aj. Po vyloučení forem násilného donucování a svévole a zabezpečení principů demokracie je moc se svou organizačtorskou a řídicí funkcí nezbytná i v moderní společnosti (Vališová, 2008).

2.1 Typologie autority

Rozlišujeme různé typy autorit, není snadné je správně začlenit, neboť se některá kritéria překrývají a používají jako synonyma.

Podle Vališové (2008) rozlišujeme několik typů autority podle genetického a sociálního kritéria:

Genetické kritérium:

- Autorita přirozená – vyplývá z vrozených osobnostních rysů, z profesních dovedností nositele.
- Autorita získaná – zakládá se na schopnosti osvojené v průběhu života jedince.

Rozvíjení přirozené autority pomáhá např. dovednost komunikace, humor, přísnost, důslednost, umění sdělovat pochvalu i kritiku, odolnost vůči stresu, umění vedení a řízení.

Naopak ji oslabuje např. nedůslednost, nespravedlnost, nadměrná suverenita, nečestné jednání, nerozhodnost, nedodržení slibů, nízké sebevědomí, nejistota.

Sociální kritérium:

Dle sociálního statutu:

- Autorita osobní – představuje přirozený vliv pramenící z individuálních vlastností, schopností a dovedností jedince, z jeho osobního vkladu.

- b) Autorita poziční – znamená míru vlivu, kterou jednatel získává díky svému postavení v systému organizace.
- c) Autorita funkční – představuje vliv vyplývající z očekávaného splnění úkolu, z kvality výkonu.

Dle prestiže:

- a) Autorita formální – je mírou vlivu, který plyne z postavení a jemu odpovídající činnosti v organizační hierarchii instituce nebo podniku bez ohledu na osobnostní vlastnosti jedince.
- b) Autorita neformální – založená na lidských charakteristikách jedince, který má na ostatní přirozený vliv.

Dle důsledků chování sociálního okolí:

- a) Autorita skutečná – podřízení respektují stanovenou strategii, projevují vstřícnost k pokynům.
- b) Autorita zdánlivá – projevy nedůvěry podřízených, nositel autority nemá u spolupracovníků oporu.

Shrnující členění specifikující různé typy osobnostního vkladu:

- a) Autorita statutární – bývá ztotožňována s poziční nebo formální autoritou.
- b) Autorita charismatická – její sílu ovlivňuje zdravé sebevědomí, laskavost, takt.
- c) Autorita odborná – získává se profesními dovednostmi a znalostmi.
- d) Autorita morální – rozvíjíme ji odpovědným vztahem k sobě, k druhým lidem a ke světu (Vališová, 2008).

2.2 Osobnost autority

K autoritě je nebo není člověk předurčen. Autoritou se stává často jedinec s vnitřní stabilitou osobnosti, který si zachová dlouhodobě chladnou hlavu, nadhled a schopnost reagovat na konkrétní situaci. Reakce takového člověka si jsou podobné a druzí jeho jednání dobře rozumějí. V jeho chování můžeme vidět důslednost, vytrvalost a flexibilitu.

„Termínem osobnost většinou označujeme souhrn psychických rysů příznačných pro daného člověka, tvořících organizovaný celek a projevujících se v jeho jednání“ (Vališová, 2008, s. 50).

Osobnost jako celek je vytvářena jednotou obecných a individuálních charakteristik, které tvoří její celkovou strukturu. Aby mohla být vystižena rozmanitost jednotlivých povah, třídíme osobnosti na typy. Typem rozumíme skupinu osob s určitou společnou psychickou vlastností, která se od jiných skupin významně kvalitativně liší. Již od konce starověku jsou lidé podle svého temperamentu rozdělováni do čtyř skupin (sangvinik, flegmatik, choleric, melancholik). Počátkem 20. století vznikla dělení na lidi obrácené do nitra (introverty) a na lidi obrácené navenek (extroverty). Existuje spousta dalších dělení, např. na lidi s nadáním a bez nadání, na lidi vytrvalé a ty, kterým vytrvalost chybí a mnoho dalších (Vališová, 2008).

„Mít autoritu neznamena uvést někoho v pouhou podřízenost, ale přitahovat ho mocí své osobnosti“ (Matějček, 1986, s. 309).

2.3 Rodičovská autorita

V souvislosti s rodičovskou autoritou se nabízí otázka „jak vychovávat děti?“ Pokud dáváme dětem příkazy a zákazy, musí mít nějaký smysl. Taky je důležité, jakým způsobem jsou dětem předkládány. Většinou rodiče vychovávají své děti tak, jak byli sami vychovávaní svými rodiči. Někdy začnou dítě vychovávat úplně opačně, než byli vychovávaní sami, ale už si nevšímají skutečných potřeb dítěte.

Uplatňovat rodičovskou autoritu neznamena jen to, že chceme po dítěti, aby respektovalo stanovená pravidla. Dítě potřebuje pro svůj rozvoj nastavené hranice ve výchově, aby se cítilo bezpečně. Důležité jsou pro něj vzory, které vnímá hlavně ve svých rodičích a jejich chování. Tím se buduje jeho sebedůvěra a nastavují normy chování (Saladin-Grizivatz, 2002).

Základní otázky, které si klademe v souvislosti s rodičovskou autoritou:

- Jak dítěti vytyčit hranice pro jeho chování, aniž bychom mu bránili v získávání vlastních zkušeností?
- Jak daleko můžeme dítě nechat jít samotné?
- Je dobré ho trestat, nebo je lepší nechat věcem volný průběh?

Přísná i volná výchova nejsou v rozumné míře nebezpečné. Každá má své výhody, ale také svá úskalí a nebezpečí. Jedna výchova vyhovuje určitému povahovému typu dětí,

druhá jinému. Zavrženíhodné jsou její krajnosti. Jednou jsou „vězením“, podruhé dítě svazuje úzkost a nejistota. V obou případech se však dítě snaží o osvobození, a to prostředky třeba nečestnými. Z toho plyne, čím více se naše výchova vychyluje jedním nebo druhým směrem, tím spíše se přednosti každého výchovného stylu ztrácejí a stinné stránky vyzdvihují.

Autoritativní vedení, které dává jasné i dostatečně volné hranice pudovým tendencím dítěte i lákadlům zvenčí, a zároveň dává dítěti oporu a životní jistotu, neškodí nikomu. Zvláště citlivé a úzkostné děti chrání před stresem z nejistoty a dětem odolnějším nebo i těm hodně samostatným ukazuje cestu, po které už mohou jít dál samy. Tím mají vzory, které mohou následovat (Matějček, Dytrych, 1997).

„Pro malé dítě je přirozenou autoritou každý dospělý, protože je nesmírně silný, mocný a dovedný. Dítě dovede obvykle rozlišit autoritu založenou jenom na fyzické převaze od autority, za níž stojí i citový vztah“ (Matějček, 1986, s. 309).

2.3.1 Důslednost ve výchově

Důslednost je jedno ze základních výchovných pravidel. Přináší dítěti pocit jistoty, který je nejdůležitější při formování dětské osobnosti. Pokud se lidé, kteří jsou s dítětem v bezprostředním denním styku, chovají k dítěti v týchž situacích přibližně stejně, svět se pro něj stává jasným, srozumitelným a dítě se v něm vyzná. Ví, co smí, co nesmí, co může čekat. Naučí se znát své hranice svobody tak, aby neohrožovalo svobodu druhých. Rychle získá jistotu, že se na své blízké může ve všech situacích spolehnout. Důslednost má přinášet dítěti spolehlivou oporu v jeho vlastní cestě životem.

Aby výchova byla důsledná, měli by si být vychovatelé vědomi svých cílů výchovy a být zajedno ve způsobu výchovy a jednotnosti výchovného působení. Cíle výchovy je nejlépe si stanovit podle možností dítěte, čímž se lépe vyhneme nedůslednostem (Matějček, 1986).

„Stanovovat hranice a být důsledný je založeno na vzájemné úctě. Kdo má děti v úctě, může očekávat úctu i od nich“ (Rogge, 2000, s. 31).

Není důležité, co rodiče říkají o stanovení hranic dítěti. Důležité je, jak je vytvářejí a jak je žijí. Respektování dítěte a úcta k němu posilují pocit jeho vlastní hodnoty a dodávají mu důvěru. Zároveň mu usnadňují orientaci v životě a pomáhají vést ke

spolehlivosti. Pokud jsou rodiče dítěti příkladem a respektují ho, mohou pak takový postoj očekávat i od něj.

Mnohé těžkosti, které můžeme všude pozorovat, spočívají v nedostatečném vymezení hranic při výchově dětí. Proto děti vyhledávají různé destruktivní, rušivé aktivity jako pokus vyznat se v mlhavém světě, ve kterém se nejsou schopny orientovat. Pokud děti překračují hranice, upozorňují nás na to, abychom pravidla pozměnili, rozšířili, anebo abychom zabránili jejich překračování pomocí dohodnutých důsledků.

Být důsledný znamená důsledně jednat. Ten, kdo stanovuje hranice, musí zároveň přemýšlet, jak reagovat, když se hranice poruší anebo se nedodrží ujednané dohody. Stanovení hranic nemá nic společného s trestem, tudíž přirozené důsledky neobsahují žádné hrozby. Dohody nejsou kompromisy, ale pokus všech zúčastněných společným uvažováním řešit rušivou, nepřiměřenou situaci. Tresty zbavují odvahy a svéprávnosti, zatímco přirozené důsledky budují, vracejí dítěti zodpovědnost za jednání a chování a taky ukazují cesty a východiska.

Potíže ve výchově mají bezpochyby svůj původ v každodenních výchovných otázkách, v rozporu mezi vlastním praktikovaným a chtěným výchovným stylem a v nejednotných názorech odborníků, jak by výchova dětí měla vypadat. Ani odborná literatura výchovu neusnadňuje, často plodí bezradnost, bezmoc. Mnohdy podporuje trend zbavit se výchovné odpovědnosti a přenášet ji na lékařské, terapeutické nebo pedagogické odborníky, kteří by měli znát na všechny otázky správnou odpověď (Rogge, 2000).

3 STŘEDISKO VÝCHOVNÉ PÉČE HELP UHERSKÉ HRADIŠTĚ

Název zařízení:

Výchovný ústav, Středisko výchovné péče HELP, základní škola a střední škola,
Zámecká 107, 768 04 Střílky.

Sídlo zařízení:

Zelené náměstí 1292, 686 01 Uherské Hradiště.

Právní forma:

Příspěvková organizace.

Zřizovatel:

MŠMT, Karmelitská 7, Praha.

Středisko výchovné péče HELP Uherské Hradiště (dále jen SVP HELP) je školským zařízením, které poskytuje preventivně-výchovnou péči dětem a mladistvým od 6 do 18 let včetně, případně do ukončení jejich profesní přípravy. Je součástí Výchovného ústavu Střílky. Má ambulantní oddělení, ve kterém pracují: vedoucí, psycholog, speciální pedagog, etoped, sociální pracovníce.

Péče je zaměřena na pomoc dětem a mládeži s rizikem či projevy poruch chování a negativních jevů v sociálním vývoji. Dále dětem propuštěných z ústavní výchovy při integraci do společnosti. Cílem je odstranění či zmírnění již vzniklých poruch chování a prevence vzniku dalších vážnějších výchovných poruch a negativních jevů v sociálním vývoji dětí.

SVP HELP se zaměřuje na poradenství, konzultační a terapeutickou činnost. Práce s klienty je individuální a ve skupinách. Důraz je kladen hlavně na spolupráci s celou rodinou. Bez spolupráce všech zainteresovaných subjektů by byla změna klientovy situace obtížná.

Nejčastější důvody příchodu klientů do SVP HELP jsou: rodinné problémy, školní problémy, osobnostní problémy, školní problémy (SPUCH), prekriminální a kriminální problémy a zneužívání návykových látek.

Souhrnně lze činnost SVP HELP vymezit následovně:

- jednorázové poradenské intervence;
- systematická individuální práce s klientem;
- systematická práce s rodinou;
- skupinové činnosti s klienty;
- služby rodičům nebo zákonným zástupcům nezletilého klienta;
- spolupráce se školami – poradenství pro pedagogy, intervenční programy pro třídní kolektivy;
- spolupráce se školskými poradenskými zařízeními;
- spolupráce s orgány sociálně-právní ochrany dětí;
- spolupráce se zdravotnickými zařízeními a dalšími orgány, které se podílí na prevenci a řešení rizikového chování dětí a mládeže.

V rámci komplexní péče o klienty SVP HELP úzce spolupracuje s kurátory pro mládež, pedopsychiatry, pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče s internátním oddělením, Policií ČR, Probační a mediační službou a nízkoprahovými organizacemi.

3.1 Poruchy chování

Pro pojem poruchy chování neexistuje zcela jednotná definice. Pro vymezení a zároveň i srovnání uvádím tři definice používané v odborné literatuře:

Poruchy chování je možné charakterizovat jako odchylku v oblasti socializace, kdy jedinec není schopen respektovat normy chování na úrovni odpovídající jeho věku, popřípadě na úrovni svých rozumových schopností (Vágnerová, 2002).

„Poruchy chování v dětství představují poměrně rozšířený psychologický a psychiatrický jev. Základními projevy poruch chování jsou agrese, vandalismus, porušování pravidel, krádeže a lhaní. Proto, abychom mohli hovořit skutečně o „poruše“ je třeba, aby tyto projevy trvaly minimálně po dobu šesti měsíců“ (Ptáček, 2006, str. 5).

Podle Vágnerové (2002) se obecně poruchy chování dělí na agresivní a neagresivní. Mezi agresivní poruchy chování řadíme např. šikanu, přepadávání a vandalismus. K neagresivním poruchám chování jsou přiřazovány útky, potulky, lhaní, kouření, krádeže a záškoláctví.

„V současné době se rozlišují čtyři základní projevy poruch chování:

- *Agresivita nebo závažné náznaky ohrožení lidí nebo zvířat.*
- *Úmyslné poškozování věcí a majetku (např. vandalismus).*
- *Opakovaná porušení domácích nebo školních pravidel, právní delikty.*
- *Stálé lhaní, vyhýbání se důsledkům svého chování nebo snaha získat výhody či věci hmotného charakteru nepoctivou cestou“ (Ptáček, 2006, str. 7).*

Znaky poruchového chování:

a) Chování nerespektuje sociální normy.

Pokud jedinec není schopen pochopit význam hodnot a norem, nejedná se o poruchu jednání (mentálně retardovaní). Za poruchu chování se považuje, pokud jedinec normy chápe, ale neakceptuje je anebo se jimi nedokáže řídit (následkem požití alkoholu, jedinci s organickým poškozením mozku).

b) Neschopnost udržovat přijatelné sociální vztahy.

Překážkou je nedostatek empatie, egoismus a nadměrné zaměření na sebe. Tito jedinci nechápou význam přizpůsobení standardnímu sociálnímu očekávání.

c) Agresivita.

Způsob reagování, který je spojen s porušováním práv ostatních (Vágnerová, 2002).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 POPIS VÝZKUMU

Výzkum v rámci mé bakalářské práce se týká rodičovské autority jako problematického aspektu klientů mladšího školního věku SVP HELP. Podrobněji jsem se zaměřila na popis výchovného prostředí těchto klientů s důrazem na fungování rodinného systému a důležité prvky výchovy.

Základním typem výzkumu bude případová studie, ve které jde zpravidla o podrobný popis jednoho nebo několika případů. Bude se jednat o tzv. osobní případovou studii (Hendl, 2008). Kazuistiky jsem vytvořila výtahem z osobní dokumentace klientů SVP HELP a z písemných záznamů pořízených při rozhovorech s klienty a jejich zákonnými zástupci.

4.1 Výzkumný problém

Jaké je rodinné a výchovné prostředí klientů mladšího školního věku SVP HELP, kteří nerespektují své rodiče?

4.2 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Cílem mého výzkumu je zmapovat prostředí, ve kterém vyrůstají klienti mladšího školního věku SVP HELP s problematikou nerespektování autority svých rodičů a hledání případných společných rysů tohoto prostředí.

Výzkumný problém lze rozvést do následujících dílčích výzkumných otázek:

1. Jaké je rodinné prostředí klientů mladšího školního věku SVP HELP?
2. Jak přistupují rodiče těchto klientů k výchově svých dětí?
3. Jaké odměny a tresty používají při výchově těchto klientů jejich rodiče?

4.3 Druh výzkumu

Pro svoji bakalářskou práci jsem zvolila vzhledem k charakteru výzkumného problému a výzkumných otázek kvalitativní výzkum. Tento typ výzkumu mi pomůže získat podrobnější informace a tím lépe porozumět zkoumanému jevu.

Tento výzkum se volí, pokud je cílem výzkumu mimo jiné i porozumět subjektivním zkušenostem jedinců nebo skupiny a pokud jde o hlubší porozumění situaci nebo problému.

Na rozdíl od kvantitativního výzkumu jde kvalitativní výzkum do hloubky zkoumaného jevu, který se snaží začlenit do širšího kontextu. V centru výzkumu jsou lidé (Hendl, 2008).

Přednosti kvalitativního výzkumu: umožňuje získat podrobný popis a vhled při zkoumání jedince nebo skupiny, umožňuje studovat procesy, dává možnost reagovat na různé situace a podmínky, pracujeme se souvislostmi u daného případu.

Nevýhody kvalitativního výzkumu: získané výstupy nemusí být zobecnitelné, výsledky výzkumu mohou být ovlivněny osobními zkušenostmi a preferencemi výzkumníka, výzkumníci nemají zpravidla kontrolu nad zkoumanými jevy (Hendl, Miovský).

4.4 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek zahrnuje čtyři klienty SVP HELP ve věku 9 – 11 let, u kterých nastaly výchovné problémy s nerespektováním autority rodiče. Rodiče těchto klientů se obrátili na pracovníky SVP HELP s žádostí o pomoc při řešení vzniklých problémů na základě vlastního rozhodnutí anebo na doporučení školy, kde se již problematika začala taky projevovat.

Ve výzkumu je použita nepravděpodobností metoda výběru výzkumného souboru – metoda záměrného (účelového výběru). Kritéria pro výběr výzkumného vzorku:

1. Klient SVP HELP mladšího školního věku s problematikou nerespektování autority rodiče.
2. Klient, který je vedený v rámci tzv. dlouhodobé péče střediska (6 měsíců a déle).
3. Klient SVP HELP, jehož zákonní zástupci souhlasili s mou přítomností při konzultaci, pořizováním písemných záznamů a využitím získaných informací pro účely bakalářské práce.

4.5 Zdroje dat

Miovský (2006) rozlišuje pět základních metod získávání kvalitativních dat: pozorování, metoda moderovaného rozhovoru, skupinová interview a ohniskové skupiny, kvalifikovaný odhad a tzv. jiné kvalitativní metody získávání dat (textové dokumenty, jiné typy dokumentů, metoda životní a časové křivky, pohybové vyjádření jako zdroj kvalitativních dat, projekční metody a psychosémantické metody).

Ve své práci používám dva zdroje dat: textové dokumenty a řízené rozhovory.

„Práce s dokumenty tvoří velmi specifickou oblast aplikace kvalitativního přístupu. Její specifičnost je dána tím, že je obvykle nevytváříme“ (Miovský, 2006, str. 189).

V textových dokumentech jsou již data vytvořená a úkolem výzkumníka je tyto data shromáždit a analyzovat.

Textovými dokumenty pro účely mé práce je osobní dokumentace klientů SVP HELP, která obsahuje:

- základní iniciály klienta a jeho rodičů,
- charakteristiku rodinného a výchovného prostředí,
- osobní a školní anamnézu klienta,
- veškeré záznamy z konzultací a z vyšetření v jiných zařízeních.

Zdroj dat jsem provedla i pomocí řízených rozhovorů, které byly provedeny v rámci konzultací klientů a jejich zákonných zástupců s pracovníkem SVP HELP. Na těchto rozhovorech jsem byla přítomna a pořizovala vlastní poznámky (dále jen poznámky z rozhovoru), protože nebylo možné rozhovory nahrávat nebo vést osobně. Přepisy rozhovorů jsou uvedeny v přílohách mé práce. Většina těchto přepisů jsou parafrázované informace.

Před zahájením konzultace jsem s pracovníkem SVP HELP specifikovala oblasti otázek, které bylo žádoucí při konzultaci probrat s ohledy na cíle mé bakalářské práce. Některé otázky byly položeny i za účelem ujištění správnosti interpretace dosud získaných dat z textových dokumentů.

Cílem řízených rozhovorů je zjistit co nejvíce nejpřesnějších informací, týkajících se daného tématu. Výhodu rozhovorů vidím v tom, že vzhledem k osobnímu kontaktu s dotazovanými, můžeme získat validnější odpovědi.

Zúčastnila jsem se 3 konzultací u každého klienta a z rozhovorů pořizovala písemný záznam.

4.6 Zpracování kvalitativních dat

Při zpracování dat jsem vycházela z analýzy dokumentů a záznamů pořízených během řízených rozhovorů.

V rámci analýzy dokumentů jsem pracovala s daty, která vznikla před zahájením mého výzkumu. Dle Miovského (2008) jsou takováto data fixována přirozeným způsobem a v rámci výzkumu s nimi přicházíme do kontaktu až v jejich fixované formě. To nám znemožňuje podílet se aktivně na jejich vzniku.

V průběhu řízených rozhovorů byla data převedena do textové podoby. Vzhledem k tomu, že nebylo možné rozhovory nahrávat, nejde o přesnou transkripci dat, ale o parafrázi těchto dat.

Získaná data jsou použita v případových studiích jednotlivých klientů (kazuistik).

Pro účely mé bakalářské práce jsem s ohledem na ochranu osobních dat klientů použila veškeré základní iniciály jen v obecné rovině a jména klientů změnila.

Struktura vypracovaných kazuistik:

1. Základní údaje s vymezením důvodů příchodu do SVP HELP.
2. Rodinná a sociální anamnéza.
3. Výchovné prostředí (před zahájením spolupráce s SVP HELP).
4. Ambulantní péče – základní aspekty výchovných principů, doporučení pro rodiče.
5. Současný stav s vymezením doby od zahájení konzultací.

Analýza dat případové studie bude orientovaná na jednotlivé případy, kdy se výzkumník snaží vidět sledované procesy komplexně, hledá a snaží se porozumět vzájemným souvislostem (Hendl, 2008).

5 KAZUISTIKY

5.1 Zdeněk

Žák 4. třídy ZŠ, 11 let.

Důvod příchodu do SVP:

Drzé chování k rodičům, vulgarismy na adresu matky, odmítání komunikace s matkou, neplnění povinností doma a do školy, lhaní, nerespektování příkazů a trestů, nerespektování časů návratu domů.

Rodinná a sociální anamnéza:

Rodina úplná. U obou rodičů se jedná o manželství první, ve kterém narozen Zdeněk a jeho vlastní plnorodá sestra (5 let), která navštěvuje předškolní zařízení. Matka má 34 let, otec 49 let. Oba rodiče mají základní vzdělání. Matka pracuje na směny jako pomocná síla v kuchyni restauračního zařízení. Otec pracuje na ranní směny jako údržbář strojů v jedné větší soukromé firmě. Rodina žije ve vlastním domě ve městě o velikosti 3+1. Na koupi domu si museli rodiče vzít vysoké půjčky. Aby byli schopni půjčky řádně splácet, vzala matka ještě práci na doma (šití rukavic) a otec chodí dle možností do práce i o víkendech nebo státních svátcích. Děti mají k dispozici společný pokoj, ve kterém mají svoji televizi a počítač. Kolem domu je malé prostranství patřící rodině, které zatím není nijak využíváno.

Vztahy mezi sourozenci jsou problematické. Zdeněk mluví otevřeně o tom, že nemá svoji sestru vůbec rád. Vadí mu, že ho sestra pořád otravuje, něco po něm chce. Nejvíce mu však vadí, že jí musí pouštět na počítač a zatímco se on musí učit do školy, ona se může dívat na pohádky v televizi. Několikrát jí už řekl, že jí nesnáší, nemá rád a byl by raději sám. Dcera dle rodičů doma často pláče, protože nerozumí tomu, proč jí její bratr nemá rád. Přesto se neustále snaží navázat se Zdeňkem nějaký kontakt. Asi poslední 3 měsíce rodiče vnímají, že se k nim dcera začala chovat podobně jako Zdeněk – odmlouvá, neposlouchá, pokud si má uklidit svoje hračky, musí jí to říct několikrát, na matku začala opakovaně vyplazovat jazyk. Pokud se takhle chová, nechá ji Zdeněk bez komentářů hrát hry na počítači anebo si s ní např. povídá.

Ke společným rodinným aktivitám patří společné jednodenní i vícedenní výlety, rodinné letní dovolené, společné návštěvy příbuzných, jízda na kole a plavání. Přestože mají rodiče vysoké půjčky na dům, snaží se dopřát svým dětem všechny aktivity, které mají rády. Z finančních důvodů zredukovali vícedenní výlety v průběhu roku a své vlastní zájmové aktivity (matka pravidelné cvičení aerobiku, otec pravidelné masáže).

Volný čas tráví Zdeněk nejraději u počítače nebo u televize. Nechodil, ani nechodí, do žádného organizovaného kroužku. Z rozhovoru se Zdeňkem vyplývá, že ho kromě her na počítači nic nebaví a ani není ochoten něco nového zkusit. Pokud má doma zakázaný počítač nebo televizi, tak se dle rodičů nudí, což jim potom následně vyčítá.

Výchovné prostředí (před zahájením spolupráce s SVP HELP):

Na výchově Zdeňka se podílejí od jeho narození oba rodiče. Zhruba do 9-ti let vypomáhala hlavně s přípravou do školy Zdeňkovi babička, u které rodina bydlela. Dle rodičů babička dodnes Zdeňka kryje a povoluje vše, co má Zdeněk doma zakázané. Je ráda, že za ní Zdeněk pravidelně jezdí a není doma sama. Odmala byl Zdeněk zvyklý, že dosáhl svého, aniž by se musel nějak výrazně snažit plnit si své povinnosti. Co nepovolila matka, povolil otec. Pokud něco nepovolili oba rodiče (byť výjimečně), povolila babička.

Společná výchova rodičů je nejednotná a nedůsledná. Veškerou péči o děti a přípravu Zdeňka do školy nyní zabezpečuje matka sama. Snaží se nastavit dětem nějaký režim s vymezením povinností i volného času. Zároveň se snaží o důslednost a pravidelnou kontrolu všech činností, které děti vykonávají. Prioritou jsou pro ni v současné době Zdeňkovy školní výsledky, protože se zhoršuje ve známkách. Matka je ta, která doma stanovuje dětem jejich povinnosti a kontroluje je.

Pokud není doma, zabezpečuje vše kolem dětí otec. Jeho přístup k dětem je na rozdíl od matky výrazně volný a benevolentní. Přiznává, že chodí z práce tak unaven, že chce mít doma klid, a proto raději dětem povolí vše, co si přejí, než by poslouchal jejich věčné dohadování anebo jim zajišťoval nějakou jinou činnost než PC a televizi. Kontrolu povinností nechává zcela na matce, která je dle něj na úklidy pečlivější. Bohužel ani neprohlíží důkladně žákovskou knížku Zdeňka, a proto mu Zdeněk nechává vždy záměrně podepsat špatné známky nebo poznámky.

Matka je přesvědčena, že když nemá Zdeněk splněné své povinnosti anebo když má špatné výsledky ve škole, měl by mít nějaký trest. Naopak, pokud se Zdeněk snaží a má své

věci v pořádku, je ochotná k nějaké odměně. Z výchovných opatření používá matka nejvíce tresty – zákaz počítače, zákaz televize, domácí vězení, zabavení mobilu. Vždy jsou tyhle tresty na jeden den. Pouze počítač měl Zdeněk asi 2x zakázaný na týden. Z odměn používá matka slovní pochvalu, pohlazení, někdy dá Zdeňkovi např. 20,- Kč anebo mu zruší zákaz. Přiznává, že v poslední době používá častěji tresty, které ale nemají žádný výchovný efekt a Zdeňkovo chování se nemění.

Otec naopak zastává názor, že si kluci neumí nikdy pořádně uklidit v pokojíku, nebo napoprvé poslechnout nějaký příkaz. Zcela otevřeně se v tomto duchu vyjadřuje i před Zdeňkem, což ještě doprovází úsměvnými pohledy a někdy i pohlazením Zdeňka (vysledováno při konzultacích, matka potvrdila stejné jednání i doma). Taky si otec myslí, že je matka na pořádek velmi přísná, a proto se jí Zdeněk nemůže nikdy zavděčit.

Při výchově Zdeňka se matka dožaduje podpory ze strany otce, které se jí ale nedostává. To vyvolává mezi rodiči opakované hádky. Matka se snaží být silná a důsledná, ale přiznává, že už mnohdy vnímá, že nedokáže všechny situace řešit s nadhledem. Zároveň má pocit, že čím víc se snaží být vůči dětem objektivní a spravedlivá, tím častěji otec kupuje dětem nejrůznější dárky nebo povoluje to, co ona zakázala.

Ambulantní péče:

V rámci ambulantní péče bylo pracováno na podpoře jednotného a důsledného vedení Zdeňka ze strany obou rodičů. Zatímco se matka snažila o maximální důslednost a přestala být vyhraněná pouze na školní výsledky, otec přestal postupně na sezení docházet. Této situace začal Zdeněk využívat – na konzultacích nemluvil, nebo jen nadával na matku. Odmítal s ní jakoukoliv komunikaci. Neustále požadoval, aby se o jeho výchovu zajímal pouze otec. Nebyl ochotný plnit si žádné povinnosti, protože mu je nezádal otec.

Třikrát se podařilo zapojit otce aktivně do výchovy dětí. Rodiče si domluvili postupy a hlavně výchovná opatření. Pokud docházelo k nějakým nejasnostem, domlouvali se mezi sebou přes mobil. V tyhle období bylo chování Zdeňka výrazně lepší a celková atmosféra v rodině klidnější.

Bohužel otec nebyl vytrvalý a ochotný neustále řešit Zdeňkovo chování. Matce vyčítal, že syna špatně vychovala. Zdeněk se začal vůči matce chovat znova hrubě a zcela bez respektu. Pokud přijel někdy otec z práce dříve domů, byl svědkem tohoto chování. Jeho reakcí byla domluva manželce, aby si toho nevšímal, že Zdeněk z toho vyroste (a to i

v případě, kdy Zdeněk na matku křičel a používal na její adresu ty nejhrubší vulgární výrazy).

Zdeněk vnímal své chování vždy jako adekvátní daným situacím. Přiznal, že se mu nechce plnit žádné povinnosti, že nejraději leží anebo sedí u počítače. Nemá chuť něco na svém chování měnit, protože vždy dosáhne nakonec svého.

Veškeré problémy a hádky jsou jen kvůli matce, které já dle Zdeňka neustále naštvaná, křičí, pořád se jí něco nelíbí. Naopak tat'ka je většinou v pohodě, vše mu dovolí a mohou si spolu popovídat.

Vzhledem ke zhoršeným známkám ve škole se asi po 2 měsících dostavil ke konzultaci znova i otec. Mimo jiné byla s rodiči rozebírána i vzájemná komunikace se Zdeňkem. Otec přiznal, že se ho jen ptá, jak bylo ve škole a jestli něco nepotřebuje. To jsou dle něj základní věci, které musí večer po příchodu z práce vyřešit.

Doporučení rodičům v oblasti výchovy: jednotná a důsledná výchova, pevně nastavené hranice a dodržování nastaveného režimu. Jakoukoliv změnu řešit se Zdeňkem společně a zaznamenat písemně pro případnou konfrontaci. Neposkytovat vše, co si Zdeněk přeje automaticky, přesně formulovat výchovná opatření (odměny a tresty) v kontextu Zdeňkova chování, nepovolit vyjednávání Zdeňka pouze s otcem, kontrola a ověřování toho, co Zdeněk sděluje jednomu z rodičů, podporovat a motivovat Zdeňka k dotahování věcí do konce a překonávání lenosti.

Současný stav (6 měsíců po zahájení konzultací):

Rodiče docházejí se Zdeňkem i nadále k ambulantním konzultacím. Snaží se pracovat na své jednotnosti. Ohledně obou dětí se na všem domlouvají. Pokud nastane nová situace, první ji rodiče proberou spolu, a teprve potom, ten co je doma, komunikuje se Zdeňkem.

Stanovený režim dne je stále aktuální. Pro Zdeňka je velkou motivací možnost pomáhat otci v dílně, pokud se chová slušně a má splněné všechny povinnosti.

Všichni vnímají zlepšené vztahy mezi všemi členy rodiny. Zdeněk se velmi zlepšil v chování k matce. Dodržuje příkazy a snaží se co nejlépe si plnit své povinnosti. Pokud není vše, jak by mělo být, dostane trest, který respektuje.

5.2 Petr

Žák 4. třídy ZŠ, 10 let.

Důvod příchodu do SVP:

Neplnění povinností – neuklízí si svoje hračky a své osobní věci, odmítá rodičům s čímkoliv pomáhat, nerespektuje tresty a příkazy, odmlouvá rodičům i prarodičům, pokud nedosáhne svého, odmítá s kýmkoliv komunikovat, počínající projevy impulzivního až agresivního chování ve škole.

Rodinná a sociální anamnéza:

Rodina úplná. U matky se jedná o manželství první, u otce o druhé. Otec nemá z předchozího vztahu žádné děti. Petr má tři vlastní plnorodé sourozence – 2 bratry (16 let, 4 roky) a 1 sestru (18 let). Rok před narozením Petra matka porodila mrtvé dítě. Starší sourozenci studují odborné učiliště (zedník, kadeřnice). S nejmladším bratrem je matka doma. Otec je v částečném invalidním důchodu, přivydělává si brigádně v místě bydliště u jedné firmy. Oba rodiče mají středoškolské vzdělání, matka od narození nejstaršího syna nikdy nepracovala – zabezpečovala chod domácnosti a výchovu dětí. Matka má 39 let a otec 58 let.

Rodina žije ve vlastním dvougeneračním rodinném domě společně s prarodiči ze strany matky. Děti mají k dispozici samostatné pokoje, prarodiče obývají samostatnou bytovou jednotku. Kolem domu je velká zahrada a pole, které matka s babičkou obdělávají. Vlastní velké hospodářství, o které se stará hlavně matka Petra se svými rodiči.

Vztahy mezi staršími sourozenci a Petrem jsou problematické z důvodu narůstajících výchovných problémů Petra. Starším sourozencům vadí, jak se Petr chová k rodičům. Vůči nim si takové chování nedovolí. Mladšího bratra má Petr velmi rád. Často si s ním hraje a půjčuje mu svoje hračky, přestože ví, že mu jich už pár zničil.

Ke společným rodinným aktivitám patří společné jednodenní výlety, společné návštěvy příbuzných, práce kolem domu. Než se narodil Petr, jezdili rodiče se staršími dětmi na dovolenou, hrávali různé stolní hry, jezdili na kole, chodili do přírody apod. Dle rodičů už na tyto činnosti nemají čas ani finance.

Volný čas tráví Petr nejraději u počítače nebo u televize. Nechodil, ani nechodí, do žádného organizovaného kroužku. Dle Petra je všechno nuda a on nebude poslouchat cizí

lidi. Pokud má zakázaný počítač nebo televizi, tak si hraje s mladším bráškou nebo je venku. Kamarády Petr nemá, protože jsou všichni v místě bydliště dle jeho názoru divní a nezajímají ho. Nejraději je Petr údajně sám.

Výchovné prostředí (před zahájením spolupráce s SVP HELP):

Na výchově Petra se podílí od jeho narození oba rodiče. Společná výchova rodičů je nejednotná a nedůsledná.

Z rozhovoru s rodiči i s Petrem vyplývá, že je otec přísnější než matka a má na všechny děti nějaké požadavky – chce, aby si jako první splnili každý den úkoly do školy, naučily se, nechaly se vyzkoušet. Pak dle věku a potřeby aby pomáhaly doma např. s utíráním nádobí, vynášením odpadkových košů a prací na zahradě. Taky používá při výchově tresty, jako např. zákaz televize, domácí vězení, práci navíc. Petra odmala vede k tomu, aby si uklízel každý večer po sobě hračky, neodmlouval rodičům ani starším sourozencům a respektoval, co mu rodiče řeknou.

Tím ale, že je matka celou dobu doma, vede děti k tomu, že musí poslouchat hlavně ji, a že její slovo má tzv. větší váhu.

Výchova matky je velmi benevolentní, někdy až laxní. Učí Petra, aby se sám rozhodoval o tom, co chce nebo nechce dělat. Je přesvědčena, že je to jediný správný výchovný přístup, aby z dětí vychovala silné osobnosti, schopné seberealizace v dnešní společnosti.

Matka nechce své děti v jejich dětském světě nadmíru stresovat a vyvolávat v nich nepříjemné pocity. Zastává názor, že když je celé dny doma, zvládne si udělat veškerou domácí práci sama a přijde jí divné požadovat po Petrovi, aby si např. po sobě uklízel v pokojíku nebo vynášel odpadkový koš. Tím, že matka neměla na Petra do jeho nástupu do školy žádné požadavky, nedocházelo mezi nimi k nějakým neshodám či konfliktům.

Na Petra, stejně jako na ostatní děti, mluví mírným hlasem, nemá údajně potřebu na něj křičet. Stejně tak nemá důvod Petra za něco trestat. Vždy byla nespokojená s přístupem otce k výchově dětí. Opakovaně mezi nimi docházelo a dochází k hádkám, protože matka rušila různá rozhodnutí nebo tresty otce. Psychické napětí u dětí (z důvodu uděleného trestu) kompenzovala nákupem hraček nebo sladkostí.

S nástupem do školy se hádky mezi rodiči stupňovaly, protože si Petr své naučené vzorce chování z domova přenášel i do školního prostředí. Tzn., že např. v hodinách pracoval jen tehdy, když se mu chtělo, do školy se odmítal doma připravovat pravidelně a od druhé třídy začal odmlouvat i paní učitelce.

Matka problémy v souvislosti se školou nebyla ochotna nikdy řešit. Naopak veškerou vinu dávala škole – špatný přístup třídní učitelky, která dle ní neuměla namotivovat děti k tomu, aby si doma psaly domácí úkoly a měly samy od sebe snahu se učit nové věci. Ze strany matky nebyl Petr nikdy doma pokárán za žádnou poznámku. Tresty uděloval pouze otec, ale matka je nikdy nerespektovala a jak to bylo možné, Petrovi vše povolila.

Když začaly výchovné problémy s Petrem ve škole narůstat, bylo rodičům doporučeno kontaktovat specializované pracoviště, na což matka nereflektovala. Během této doby 2x přeřadila Petra na jinou školu, protože vždy byla nespokojena s přístupem učitelů k Petrovi (po příchodu do SVP mluvila i o šikanování Petra ze strany učitelů).

Petr se postupem času naučil poslouchat pouze matku, která na něj neklade žádné nároky. Otce vůbec nerespektuje, odmlouvá mu a mluví o něm jako s despektem. Pokud na něj otec mluví, Petr ho vůbec neposlouchá, mnohdy se k němu otočí zády nebo z místnosti přímo odejde. Neustále se odvolává na matku.

Matka má poslední dobou pocit, že je na výchovu Petra i mladšího syna sama a že vše musí řešit jen ona. Má dojem, že se nemůže na svého manžela v ničem spolehnout, protože by děti vychovával jen formou příkazů a trestů. Navíc je Petr dle matky zvýšeně citlivý na reakce okolí a jednání s ním proto potřebuje i speciální laskavý přístup.

Výchova Petra neměla nikdy žádný řád nebo nastavené hranice. Vše se odvíjelo dle momentálního naladění Petra a matky. Petr neslyšel nikdy od matky jiné oslovení než zdvořilý svému jménu.

Vzhledem ke zvýšeným nárokům na výchovu nejmladšího syna (matka nikdy blíže nespécifikovala důvody), není matka schopna být přítomna u řešení všech situací mezi Petrem a otcem. Opakovaně se stalo, že se Petr dožadoval okamžitého zásahu matky na jeho obranu. Pokud matka v tu chvíli nebyla schopna zareagovat, tzn. Petra se zastat, začal být Petr vzteklý, běhat po domě, nadávat na oba rodiče. Ne jednou se stalo, že při svém vzteku rozbil to, co měl právě po ruce (skleničku, šuplík u skříňky, rozstříhal si kalhoty).

Po odeznění afektu se pak přišel matky zeptat, jestli si už příště na něj čas udělá a nadiktoval jí, co si přeje na usmířenou.

Matka tyto projevy nikdy nechtěla řešit. Otcí vyčítala, že všechno napětí, které v rodině vznikalo při afektovaném chování Petra, je jeho zaviněním, protože je na děti přísný. Petr přestal svého otce zcela poslouchat. Ten postupem času nad výchovou Petra rezignoval. V rodině byla jedno období situace taková, že matka odmítala s kýmkoliv o chování Petra mluvit, nechodila na třídní schůzky, na doporučení školy nekontaktovala žádného odborníka.

Teprve když na ni Petr jednoho dne vytáhl nůž a začal jí vyhrožovat, že ho po ní hodí, tak se matka začala obávat, zda Petr netrpí nějakou nemocí a vyhledala odbornou pomoc v SVP za účelem diagnostiky Petra.

Ambulantní péče:

V rámci ambulantní péče bylo pracováno na podpoře jednotného a důsledného vedení Petra ze strany obou rodičů, nastavení režimových opatření a hledání vhodných výchovných postupů a prostředků při výchově Petra. Vzhledem k impulzivním projevům u Petra bylo doporučeno kontaktovat pedopsychiatra.

S rodiči bylo pracováno bez přítomnosti Petra na podpoře jejich společného výchovného působení a vzájemné komunikace. Otec se snažil spolupracovat a dodržovat stanovené dohody. Matka měla pocit, že jí nikdo nerozumí a při konzultacích souhlasně přitakala návrhům a doporučením, ale doma pak nerealizovala ani jeden. Byla přesvědčena o tom, že Petr potřebuje hlavně citlivý a chápající přístup ze strany dospělých. Teprve pak bude schopen poslouchat a plnit si povinnosti ve škole.

Petr odmítal při konzultacích spolupracovat – seděl, mlčel, dělal různé obličejy na pracovníci a otce. Občas si začal podupávat, protahovat a lupkat s prsty. Na upozornění reagoval tím, že se schoulil do křesla, opřel si hlavu a dělal, že spí. Matka ho vždy omlouvala, že je velmi unavený nebo v danou chvíli vystresovaný.

Během ambulantní péče vykazoval Petr velké výkyvy ve svém chování. Zpočátku zcela odmítal respektovat jakékoliv nařízení a režim. S pracovníkem nechtěl komunikovat, schovával se do skříní na chodbě střediska. Pokud při konzultaci komunikoval, tak všechny obviňoval ze šikanování a týrání.

Při vedení ke změně svého chování Petr nejen odmítal cokoli dělat, ale opakovaně i uvedl, že nevidí důvod, proč by se měl trápit a nějak omezovat, když ví, že to s ním maminka myslí dobře a vždy se ho zastane. Vůči otci byl zaznamenán ambivalentní přístup. Na jedné straně ho Petr nerespektoval, někdy se vyjadřoval i ve smyslu, že ho nemá rád, na druhé straně, když se rodiče před ním hádali, tak se ho někdy i zastal.

Vzhledem ke stupňujícímu se problémovému chování Petra a nespolupráci matky o řešení vzniklých situací, bylo rodičům doporučeno umístění Petra v internátním oddělení jiného zařízení. S tímto matka nesouhlasila. Byla přesvědčena, že se Petr chová zcela běžně a jeho zhoršené chování doma i ve škole vysvětlovala špatným vlivem otce a školy.

Doporučení rodičům v oblasti výchovy: jednotná a důsledná výchova, pevně nastavený režim a jasné vymezení pravidel, vedení k samostatnosti a vlastní zodpovědnosti, nedovolit utíkat do role malého dítěte, nenechat sebou manipulovat pláčem, agresivitou, smlouváním nebo vydíráním – okamžitě mu dát velmi důrazně najevo, že mu nebude takové chování tolerováno, nenechat se umluvit, neslevovat ze svých požadavků, neměnit rozhodnutí, nedělat věci za něho, nechat mu pocítit důsledky nevhodného chování, nedovolit mu vše, co si vymyslí, učit ho zdravému chlapeckému chování přiměřené jeho věku, podporovat zapojení do řízených volnočasových aktivit, asistent pedagoga pro SPUCH, následná ambulantní péče.

Současný stav (10 měsíců po zahájení konzultací):

Rodiče nedocházejí k pravidelným konzultacím. Matka se objedná vždy jen na nátlak školy. Při konzultacích nespolupracuje, sedí a mlčí, k faktickým věcem se nevyjadřuje. Dle dostupných informací nespolupracuje ani se školou a jinými subjekty. Otec nad výchovou Petra znova rezignoval, protože si matka vyžaduje respektování jen své osoby.

Petr se při jakémkoliv problému nebo konfliktu dovolává své matky, se kterou jako jedinou komunikuje. Matka pro něj musí pravidelně jezdit do školy a vyzvedávat ho, doma pak dopřává Petrovi odpočinek po náročném dnu ve škole (např. po hádce Petra s třídní učitelkou, kdy po něm požadovala, aby se převlékl do tělesné výchovy, což Petr odmítl, protože se mu nechtělo nic dělat).

Chování Petra je dlouhodobě neúnosné. Proběhla i 1 případová konference. Z důvodu opakovaného fyzického napadení učitelky a asistentky je hospitalizován v psychiatrické léčebně.

5.3 Simona

Žákyně 3. třídy ZŠ, 9 let.

Důvod příchodu do SVP:

Odmlouvání matce, drzé chování vůči matce, provokativní chování vůči matce a sklony k citovému vydírání matky.

Rodinná a sociální anamnéza:

Rodina neúplná. Simona narozena v matčině druhém vztahu. Společnou domácnost sdílela matka Simony s jejím otcem necelý rok. Krátce po narození Simony se otec od rodiny odstěhoval z důvodu těhotenství jeho tehdejší nové přítelkyně. Otec je rómské národnosti. Matka má z prvního manželství 12-tiletou dceru Nikolu, která je v nepravidelném kontaktu se svým otcem. Otec Simony nejeví o dceru žádný zájem, platí pouze pravidelně stanovené výživné. Matka má 30 let, v současné době je nezaměstnaná, vedena na Úřadu práce. Pobírá dávky sociálního odboru a podporu v nezaměstnanosti. Má ukončené základní vzdělání, pracovala vždy jako uklízečka nebo dělnice na směny.

Matka žije s dětmi v pronájmu ve dvou místnostech u svého nevlastního otce. Děti mají k dispozici svůj pokoj, matka spí v kuchyni.

Vztahy mezi sestrami jsou dle matky běžné, bez výrazných konfliktů. Sestry se mají rády, často si spolu hrají a povídají. Jen někdy se hádají anebo na sebe matce žalují.

Z finančních důvodů nemá rodina žádné společné aktivity. Volný čas tráví Simona nejčastěji venku s kamarády. Dvakrát týdně navštěvuje místní knihovnu. Pokud je doma, sleduje filmy v televizi nebo hraje se starší sestrou hry na PC.

Výchovné prostředí (před zahájením spolupráce s SVP HELP):

Na výchově Simony se podílí od jejího narození pouze matka. Vlastní výchovu vnímá jako mírnou a nedůslednou. Pokud je ale matka z jakéhokoliv důvodu podrážděná, je na děti velmi přísná.

Z výchovných opatření používá nejčastěji jako trest zákaz PC, zákaz televize a zákaz chození ven. Tresty ale dává většinou ve vzteku, což má pak za následek to, že už např. druhý den Simoně vše povolí. Někdy jí Simona hned ten den začne vyčítat, že na ni matka např. křičela, byla zlá, škaredá, tvrdá aj. a požaduje po ní něco na omluvu (drobné peníze, sladkosti, aby nadala i starší sestře).

Z rozhovoru s matkou vyplynulo, že se v těchto situacích cítí bezradná a neví, jak se správně zachovat. Nechce např. trestat starší dceru, pokud k tomu není důvod, ale je jí velmi líto Simony, která v tu chvíli i pláče a mluví o tom, že jí matka nemá ráda. Proto se snaží Simoně nabídnout např. větší obnos peněz (místo desetikoruny dvacetikorunu apod.).

Celkově motivující pro Simonu jsou peníze a možnost mít neomezený přístup na PC. Matka ale přiznala, že někdy Simoně vyhoví ještě dříve, než si svoji odměnu skutečně zaslouží. Snaží se jí tím údajně kompenzovat absolutní nezájem jejího otce.

Se svojí důsledností matka údajně bojuje i při výchově starší dcery Nikoly. Má ale pocit, že jí Nikola dokáže poslechnout a plnit si své povinnosti. Přestože jí její otec nekontaktuje pravidelně, pokud nastaly nějaké výchovné potíže s Nikolou, mohla se matka na něj obrátit a vzniklé situace řešili dále spolu.

Simona nemá doma nastavené žádné povinnosti, mimo pravidelnou přípravu do školy. Vše za ni jinak dělá matka. Co se týká pomoci v domácnosti, tak matka vše zvládá sama – malý prostor, je celé dny doma. Po Simoně ale nepožadovala ani základní věci, jako např. ustlat si po sobě postel, uklidit si své věci (hračky, oblečení, školní batoh). Vše dělala za ni. Navíc neměla Simona nastavený žádný režim nebo hranice ve výchově. Postupem času došlo k tomu, že si začala dělat co chtěla a kdy chtěla. Více a více úkolovala svoji matku a někdy i starší sestru. Požadovala, aby jí např. nosily ráno snídani do postele, pouštěly jí v posteli televizi na program, který ona chce. Za kamarády chodila jak chtěla, a to i bez oznámení matce, domů se vracela taky dle vlastního rozhodnutí. Pokud nedosáhla svého, začala plakat a matce i sestře vyčítat, že jí nikdo nemá rád, že je jediná opuštěná na celém světě, že si bude muset něco udělat, protože už nechce žít.

Přestože si matka logicky vydedukovala, že se s ní snaží Simona manipulovat, vždy podlehla obavám, aby dcera pod vlivem těchto scén nějak psychicky netrpěla, anebo aby si něco skutečně neudělala.

Proto postupem času matka zcela upustila od udělování trestů a vynuocování si nějakých povinností po Simoně. Vše dělá, jak uvedla, již automaticky za ni. Tzn., že ani nečeká, jestli to či ono Simona požaduje, ale přinese jí snídani do postele, když je čaj příliš horký, začne ho přelívat z hrnku do hrnku, aby nebyl horký. Pomáhá jí oblékat (natahovat punčocháče, zapínat uzávěr u kalhot) a obouvat. Pokud ji doprovází ke škole, tak jí nese školní batoh.

I když se matka snaží předcházet nepříjemným scénám ze strany Simony, vnímá, že si Simona v poslední době celá co chce, téměř každý den jí odmlouvá a začala být i drzá. Na doporučení třídní učitelky, která taky začala upozorňovat na stále častější neuposlechnutí Simony ve škole, se matka obrátila na SVP HELP.

Ambulantní péče:

V rámci ambulantní péče bylo pracováno na podpoře autority matky a hledání vhodných výchovných postupů a prostředků při výchově Simony.

S matkou byly rozebírány konkrétní situace, ke kterým v souvislosti se Simonou došlo, a navrhovány možné jiné postupy. Matka byla velmi nakloněna ke spolupráci a oceňovala konkrétní rady od pracovníka SVP HELP. Přiznala, že byla velmi ráda, že jí někdo potvrdil, že si nemusí jako matka nechat od Simony vše líbit, a podpořil ji v realizaci výchovných opatření.

Simona se snažila při konzultacích spolupracovat. Dokázala přiznat, že se k matce nechová hezky. Nepřímo taky přiznala, že je její chování cílené, tzn., že si vždy plně uvědomuje, co dělá nebo požaduje. Mluvila taky o tom, že na ni matka buď křičí, nebo mluví tak tiše, že jí Simona občas ani nerozumí. Je ale zvyklá, že matka většinou nezkontrolovala, zda si zadané povinnosti splnila, ale věřila tomu, co jí Simona navykládala. Taky ví, že když začne pištět nebo vyhrožovat, že si něco udělá, tak jí matka zruší trest a chová se k ní mile.

Při jedné z konzultací Simona plakala a sdělila, že je jí líto, že se mamka trápí, ale ona sama se trápí tím, že mamce nerozumí a nechápe, co po ní chce. Někdy na ni mamka při nesplnění úkolu křičí a dává jí trest, jindy naopak při nesplnění stejného úkolu mluví tiše, nemá žádný trest a dostane ještě např. nějaké sladkosti, aby úkol příště splnila – přestože ho matka tentokrát udělala za Simonu.

Po zavedení režimu dne pro Simonu matka konstatovala, že Simona dokáže splnit vždy jen jeden úkol a teprve poté je schopna přejít k další povinnosti. Taky si vyzkoušela, že když Simona pracovala pod jejím přímým dohledem a kontrolou, dokázala si vše splnit. Potřebovala k tomu jen více času, než bylo dohodnuto při konzultacích.

Pokud matka přestala být důsledná, začala s ní Simona opět manipulovat a diktovat si své podmínky.

Doporučení matce v oblasti výchovy: důsledná výchova, pevně nastavený režim a jasné vymezení pravidel, vedení k samostatnosti a vlastní zodpovědnosti, nedělat věci za ni, neustupovat vydírání a vztekání se, ověřovat si informace od Simony. Požadavky zadávat po jednom, pevně nastavit, co bude, když něco splní či nesplní. Vždy ocenit samostatnost, splnění úkolů, ale i projevenou snahu o zlepšení. Konflikty řešit v klidu, trvat si na svém, neustupovat jejím požadavkům. Dodávat dostatek podnětů – např. společné čtení knih. Pokračovat v ambulantní péči.

Současný stav (8 měsíců po zahájení konzultací):

Matka dochází k pravidelným konzultacím i se Simonou. Snaží se dodržovat nastavený režim dne a výchovná opatření. Přiznává občas svoji nedůslednost, ale vždy jedná v klidu, a pokud dojde k nějakému selhání (při výchově), snaží se změnit své původní rozhodnutí a Simoně vysvětlit důvody svého rozhodnutí. Simona se někdy snaží s matkou manipulovat, ale není to tak často jak dříve. Pokud k tomu dojde a matka to s ní řeší, dokáže se jí omluvit. Chování ve škole je dle zprávy třídní učitelky zlepšené. Matka i Simona shodně uvádí, že se cítí obě doma lépe.

5.4 Martina

Žákyně 4. třídy ZŠ, 11 let. Odklad školní docházky.

Důvod příchodu do SVP:

Neposlouchání rodičů, neplnění povinností doma ani ve škole, citové vydírání matky, lhaní.

Rodinná a sociální anamnéza:

Rodina neúplná. Rodiče rozvedeni v době, kdy měla Martina 6 let. Po rozvodu byla na základě dohody rodičů svěřena do péče matky. S otcem je v pravidelném kontaktu

(každý týden ve středu a druhý víkend, střídavě prázdniny, v případě potřeby matky apod.). Rodiče spolu komunikují a případné problémy ohledně Martiny se snaží řešit spolu. Oba rodiče navázali nové známosti. Ani jeden nežijí s novými partnery ve společné domácnosti.

Matka pracuje jako úřednice v kanceláři, pouze na ranní směnu. Otec je OSVČ. Má malou stavební firmu. Matce je 38 let, otci je 41 let. Matka má středoškolské a otec vysokoškolské vzdělání.

Oba rodiče žijí ve svých vlastních bytech 3+1. Martina má u každého k dispozici svůj vlastní pokojík.

Ke společným rodinným aktivitám matky a Martiny patří společné výlety, plavání, jízda na kole a kolečkových bruslích. Dříve Martina ráda hrála s matkou a jejím přítelem různé hry. Každý rok jezdí Martina se svými rodiči na dovolenou k moři nebo na hory (zvláště s otcem, zvláště s matkou).

Ve volném čase navštěvuje Martina taneční kroužek na škole, v místě bydliště chodí 3x týdně do aerobiku. Ráda sportuje. Doma si nejčastěji hraje se zvířátky, nebo sleduje televizi či poslouchá hudbu.

Výchovné prostředí (před zahájením spolupráce s SVP HELP):

Do rozvodu rodičů se na výchově Martiny podíleli oba rodiče. Shodně přiznávají, že výchova spočívala hlavně na matce, otec zabezpečoval rodinu finančně. Výchova byla nejednotná a nedůsledná. Otec měl tendence Martinu rozmazlovat. Tím, že s ní byl velmi málo, tak se jí snažil svoji nepřítomnost vynahradiť dárky, zrušením případných trestů apod.

Od rozvodu zabezpečuje výchovu Martiny hlavně matka, ale otec se dle potřeby spolupodílí.

Asi rok po rozvodu začala matka vnímat, že ji Martina rozkazuje a dává nejrůznější příkazy. Postupně si na ni více dovolovala, jednou na ni křičela i u matky v práci, že ji nemá ráda, a že bude nejlepší, když nebude ten den vůbec chodit domů.

Matka se snažila řešit vzniklé situace domluvou anebo pohrůžkou trestu. Taky se obrátila na otce. Ten Martině společně s matkou domluvil a více se o dění nezajímal.

Matka měla pocit, že v to období se jí vyplatilo mírné jednání, nezastrašování tresty, domluva aj. více než nějaké potrestání. Proto ustoupila od jakýchkoliv trestů.

Postupem času ale zjistila, že s ní jen Martina manipulovala, aby dosáhla svého. Pokud o tomto chování Martiny mluvila s bývalým manželem, ten jí to nevěřil, protože u něj byla Martina vždy hodná.

Matka se snažila zavést Martině nějaká pravidla, podle kterých se bude chovat. Navrhla jí k tomu přímo i odměny, pokud si bude vše plnit. Nedokázala ale čelit častým manipulacím Martiny, jejímu křiku a odmítání plnit si povinnosti. Od nastaveného režimu nakonec upustila a snažila se jednat tak, aby nedocházelo k tak častým konfliktům s Martinou.

Zvykla si, že když si doma vše udělá sama a nebude mít na Martinu žádné požadavky, bude doma nejen klid, ale Martina si bude aspoň v nějaké míře plnit své školní povinnosti.

V době, kdy se matka obrátila na SVP HELP s žádostí o pomoc, byla situace doma taková, že matka nazývala Martinu tzv. piraňou. Jedinými starostmi Martiny bylo dobře se najíst, nic nedělat a jen se snažit, jak matku připravit o peníze. Martina se ke všemu chovala velmi majetnický, vše chtěla mít jen pro sebe. Stávalo se, že jí Martina např. vyčetla, že alimenty, které matka dostává od otce, jsou v podstatě její a ona má na ně právo (vždy, když jí matka odmítala koupit nějakou novou věc). Matce napřed vyhrožovala tím, že si bude na ni stěžovat u otce, ale později hrozila tím, že půjde na sociálku a udá ji za týrání. Matka přiznala, že se jí snaží Martina opakovaně citově vydírat. Pokud není po jejím, tak spustí a piští, jak ji matka terorizuje, začne křičet i na ulici, jak jí nemá ráda. Mluví o tom, že jako dítě má svá práva, ale povinnosti žádné. Matka se cítí v tomto směru bezmocná, často doma pláče a vyčítá si, že nezvládá výchovu vlastní dcery. Pořád hledá odpovědi na otázku, kde udělala chybu.

Ambulantní péče:

Při konzultacích matka přiznala, že pod vlivem všech situací začala Martině ustupovat a bojí se nějakého přímého výchovného zásahu. O výchově dětí si přečetla pár knížek, ale nikdy se jí nepodařilo dosáhnout toho, o čem se v knihách psalo.

V rámci konzultací pracováno s podporou rodičovské autority, důslednosti a nastavení adekvátních výchovných opatření. S Martinou bylo pracováno na podpoře přiměřeného sebehodnocení, vedení k respektování autorit a na vyváženosti emoční a racionální složky osobnosti.

Martina se opakovaně snažila na sebe strhávat pozornost – byla vulgární, hlučná, vymýšlela si, skákala matce i pracovníkovi do řeči. Byly zjevné tendence ke smlouvání, přemlouvání, vydírání a vyhrožování.

Při individuálních konzultacích dokázala Martina asi po 3 měsících přiznat, že svým rodičům lhala (matce o otci, otci o matce). Údajně věděla, že spolu rodiče v té době moc nemluvili a neměli tak možnost si to ověřit. V tu chvíli si chtěla získat hlavně přízeň kteréhokoliv rodiče a vyloudit na něm nějaké dárečky, úlevy aj.

Některé konzultace byly vedeny i s otcem Martiny. Ukázalo se, že se rodiče v poslední době nevidí často a nemají čas a chuť mluvit o chování Martiny. Každý měl v sobě spoustu smíšených pocitů z toho, co o tom druhém navykládala Martina. Matka přiznala, že už neměla mnohdy sílu něco ohledně chování Martiny řešit. Otec se naopak snažil využít čas trávený s Martinou co nejvíce k výletům.

Doporučení rodičům ohledně výchovy: jednotná a důsledná výchova, pevně nastavený režim a jasné vymezení pravidel u obou rodičů. Dopředu stanovit, co bude následovat, když úkol splní či nesplní. Oceňovat pravdomluvnost a ověřovat si všechny její informace. Neustupovat smlouvání a vydírání, dávat jasně najevo, že to na rodiče (matku) neplatí. Průběžně oceňovat veškeré snahy o zlepšení a nápravu. Co nejvíce spolu mluvit nejen o chování Martiny, ale i o jejich potřebách, přáních, úspěších.

Současný stav (8 měsíců po zahájení konzultací):

Rodiče docházejí průběžně s Martinou stále na konzultace. Některá sezení jsou společná, někdy jen s jedním z rodičů. Rodiče si zpracovali společně s Martinou pevný režim dne (písemně), který platí i u matky, i u otce. Pokud má Martina nějaký trest, nebo slíbenou odměnu, snaží se rodiče vždy spolu domluvat a vzájemně se informovat. Když to nezvládnou osobně, posílají si aspoň sms. Pokud jeden z rodičů použije nějaké výchovné opatření, automaticky to platí i u druhého rodiče.

Chování Martiny je dle rodičů výrazně lepší. Zcela vymizelo nadávání matce a její vydírání. Přetrvává stále lhaní a občasné neplnění si povinností. Taky mají rodiče zkušenost, že když se oni zapomněli nebo nestihli informovat o chování Martiny, ta toho dokázala hned využít ve svůj prospěch – sama se nepřiznala, požadovala nějaký dárek apod.

Všichni vnímají zlepšenou atmosféru v domácím prostředí. Martina čas od času vzpomene, že dřív nemusela dělat doma nic, což pro ni bylo dobré. Na druhou stranu ale vnímá, že po ní rodiče plnění povinností budou i nadále vyžadovat. Taky dokáže připustit, že jí vyhovuje, když ví, co kdy a jak bude následovat (v souvislosti s nastaveným režimem), a že má rozhodnutí o případném následku ve svých rukách.

SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

V uvedených kazuistikách jsem se snažila popsat rodinné zázemí a výchovné prostředí klientů SVP HELP.

Přestože byla většina získaných údajů subjektivním vyjádřením zákonných zástupců klientů, snažila jsem se co nejpodrobněji zkoumat jejich rodinné prostředí a případné vlivy, které se mohou v kontextu s výchovou klientů podílet na dispozici ke vzniku poruchy chování.

Klienty jsou dvě dívky a dva chlapci ve věku 9 – 11 let. Chlapci vyrůstají v rodině úplné. Děvčata jsou z rodiny neúplné, svěřené do výchovy matce. Jedna dívka se narodila v partnerském vztahu matky, druhá dívka se narodila v manželství, které bylo rozvedeno. Jedna dívka není v žádném kontaktu se svým otcem, druhá dívka se se svým otcem stýká pravidelně. Průměrný věk matek je cca 35 let a otců cca 49 let, přičemž u jednoho z otců není uvedeno datum narození.

Jedna dívka vyrůstá jako jedináček, ostatní mají min. 1, max. 3 sourozence. U chlapců se jedná o vlastní plnorodé sourozence, dívka má sourozence vlastního polorodého. Ani jeden nežije s nevlastními sourozenci. Jeden z chlapců je nejstarším ze 2 sourozenců, druhý chlapec je třetím dítětem v rodině (ale ne nejmladším) a jedna dívka je mladší ze 2 sourozenců. U chlapců jsou vztahy mezi sourozenci problematické.

Dvě matky mají ukončené základní vzdělání, dvě vzdělání středoškolské. U otců je uvedeno ukončené základní, středoškolské a vysokoškolské vzdělání. U jednoho otce není vzdělání ani zaměstnání zaznamenáno. Rodiče chlapců mají dosažené stejné stupně vzdělání (oba základní a oba středoškolské). U děvčat je to různé. Tři matky pracovaly nebo pracují v dělnických profesích. V současné době je jedna v domácnosti, jedna nezaměstnaná, jedna pracuje jako úřednice a jedna je dělnice. U otců se uvedené profese různí – dělník, OSVČ, dělník v částečném invalidním důchodu.

Rodina jednoho chlapce žije ve vlastním domě 3+1, rodina druhého chlapce vlastní společně s prarodiči dvougenerační rodinný dům. Matka jedné dívky je s dětmi v pronájmu u svého nevlastního otce. Druhá dívka bydlí s matkou v jejím vlastním bytě. Uvedení klienti mají k dispozici vlastní pokoje (buď samostatné nebo je sdílí společně se sourozenci).

Socioekonomická úroveň rodin: 1x nízká, 1x vysoká, 2x průměrná.

Ke společným rodinným aktivitám patří u chlapců a jedné dívky výlety (jednodenní, společné), společné návštěvy příbuzných, jízda na kole, plavání, jízda na kolečkových bruslích, práce kolem domu. Rodina jedné dívky nemá z finančních důvodů vůbec žádné společné aktivity, naopak druhá dívka mimo výše uvedené jezdí i na dovolenou k moři nebo na hory.

Volný čas tráví chlapci nejčastěji u televize a počítače. Ani jeden nenavštěvoval žádný organizovaný kroužek. Jedna dívka chodí 2x týdně do knihovny, nejčastěji je venku s kamarády a doma u počítače nebo televize. Druhá dívka navštěvuje dva organizované kroužky, ráda si hraje se zvířátky. Jako jediná netráví volný čas u počítače. Doma ráda poslouchá hudbu anebo sleduje televizi.

Na výchově dětí se podílejí mimo jednu dívku vždy oba rodiče. Všichni rodiče přistupují k výchově dětí s láskou a záleží jim z jejich pohledu na tom, aby bylo jejich dítě vychované, umělo se začlenit mezi vrstevníky a vyrostl z něj slušný člověk.

Výchova klientů byla ve třech případech před příchodem do SVP HELP nejednotná. V každé rodině byl jeden z rodičů při výchově nedůsledný. Rodiče se rozcházelí nejen v názorech na výchovu, ale i v konkrétních postupech.

Ve všech 4 rodinách se projevila u některého z rodičů nedůslednost při výchově. Rodiče netrvali na splnění příkazu nebo na dodržení trestu. V rodinách chlapců docházelo i k podrývání rodičovské autority u jednoho z rodičů. V obou rodinách byly vysledovány prvky benevolentního až laxního přístupu k výchově a tendence neřešit vzniklé problémy.

U všech rodičů zaznělo, že si prošli obdobím, kdy některý z vychovávajících neměl sílu a energii zabezpečovat výchovu sám. Souběžně s tím docházelo v různé intenzitě k manipulacím nebo citovému vydírání ze strany dětí.

Všichni klienti měli zkušenost, že si jim některý z rodičů kupoval dárky, sladkosti nebo hračky, aniž by si to v tu chvíli zasloužili. Po určité období byli taky všichni naučeni, že vždy dosáhli vůči svým rodičům svých požadavků.

Pohled klientů na výchovu rodičů byl vždy odlišný. Zatímco byl jeden z nich vnímán jako přísný, druhý byl hodnocen jako mírný. Shodně klienti více sympatizovali

s rodičem mírným, v jejich očích hodnějším, s tím, který na ně neměl nějaké požadavky, a u kterého našly vždy zastání bez ohledu na danou situaci.

K pravidelným povinnostem klientů patřila příprava do školy a úklid pokojíku. Úklid pokojíku si ale každý vysvětloval jinak a představy rodičů nekorespondovaly s realitou. Příprava do školy nebyla dostačující. Jiné pokyny rodičů klienti spíše neplnili.

System odměn a trestů byl v rodinách nejednoznačný a nejednotný. Rodiče používali rozrůzněně zákazy, příkazy, odměny. Buď byl jeden z rodičů nebo oba nedůslední, nebo jeden z rodičů něco zakázal a druhý povolil. Někdy chyběla ze strany dospělých kontrola apod. Některé tresty byly udělovány v afektu a v tu chvíli v určité bezmoci dospělého. Taky se stávalo, že za stejné situace byli klienti někdy pokáráni, jindy to rodiče přešli mlčky a beztrestně.

Klienti mají zkušenost, že je jejich rodiče v určité fázi „netrestali“ vůbec.

Nejčastěji používanými tresty byly: zákaz televize, zákaz používání PC, domácí vězení, odebrání kapesného, nějaká práce v domácnosti navíc.

Nejčastější odměnou bylo: zrušení daného zákazu nebo příkazu, nějaká forma kapesného, koupení hračky nebo sladkosti.

Všichni rodiče, kteří se snažili být při výchově důslední, a kteří nenašli oporu v druhém rodiči, začali dříve či později ze svých požadavků slevovat.

Ve třech případech využívali klienti toho, že se rodiče buď hádali ohledně jejich výchovy anebo spolu v jejich očích méně komunikovali.

Se všemi bylo v rámci ambulantní péče v SVP HELP pracováno na jednotném a důsledném přístupu ve výchově dětí. Byla podporována rodičovská autorita a nastavována režimová opatření pro děti. Důležité se jevílo vymezení pravidel a nastavení systému odměn a trestů. Podporovala se vzájemná komunikace a všichni zúčastnění se učili konstruktivně řešit vzniklé problémy.

U třech klientů, jejichž rodič nebo rodiče dodržují doporučení z konzultací a změnili své výchovné postupy, došlo ke zmírnění nežádoucích projevů v chování klientů. U jednoho chlapce, s jehož matkou se nepodařila navázat spolupráce, je situace neuspokojivá, což má dopad na všechny zúčastněné.

Ze získaných poznatků mohu odvodit, že složení rodiny, věková struktura rodičů, jejich vzdělání, případně zaměstnání a socioekonomická úroveň rodiny, nemají primární podíl na rozvoji poruchy chování u dětí. V této oblasti nebyly vysledovány žádné významné společné rysy.

Naopak při výchově klientů se objevují následující společné rysy:

- nejednotná výchova,
- nedůslednost při výchově,
- podryívání rodičovské autority,
- snižování vzájemné komunikace mezi rodiči,
- konflikt s rodičem, který se snaží o důslednost,
- nenastavení srozumitelných pravidel (hranic) pro děti,
- nefungující a pro děti nesrozumitelný systém odměn a trestů,
- nevedení dětí k plnění povinností,
- v důsledku různých vlivů snižování požadavků na dítě.

Tyto komponenty nemají vliv na složení rodiny a její socioekonomickou úroveň.

ZÁVĚR

Cílem předkládané práce bylo zmapování prostředí, ve kterém vyrůstají klienti mladšího školního věku SVP HELP s problematikou nerespektování autority svých rodičů a hledání případných společných rysů tohoto prostředí.

Shrnutí výsledků výzkumu a popis současného stavu v případových studiích ukazují, že výchovné prostředí má velký podíl nejen pro optimální sociální rozvoj dítěte, ale i na celkovou atmosféru v rodině. Dítě získává v rodině nejen své první sociální zkušenosti pro svůj další život, ale také představu o hodnotách a normách ve společnosti. Všem uči se v závislosti na chování a přístupu rodičů.

Z mého pohledu všeobecně víme, které výchovné styly jsou nevhodné. Nemůžeme ale jednoznačně říci, který přístup je sám o sobě pro výchovu dítěte nejideálnější. Vždy to bude záviset na osobnosti dítěte i rodiče.

Přikláním se k názoru, že děti potřebují při výchově nastavené jasné a srozumitelné hranice, rodiče důsledné, ale s laskavým přístupem a s respektováním jejich osobnosti. Pokud se na výchově dítěte podílí více dospělých, měli by být bezesporu ve výchovných otázkách jednotní. S tím souvisí i nastavený systém odměn a trestů, aby bylo dítěti zřejmé, co bude následovat, když se bude chovat žádoucím způsobem a co v opačném případě. Důležitým prvkem je i otevřená komunikace mezi všemi členy v rodině.

Jsem si vědoma, že se v rámci výzkumného vzorku jedná o malý počet klientů, a proto nemohou být výsledky zobecňovány.

Přesto mohou získané údaje přinést spoustu podnětů nejen k zamyšlení, ale i konkrétních námětů k co nejefektivnějšímu zkvalitnění práce poradenských pracovníků. Těchto údajů může být využito v rámci plánování skupin nebo projektů pro rodiče cílených na podporu výchovného prostředí v rodinách a posílení rodičovských kompetencí.

Zároveň mohou být přínosem v získání náhledu na danou problematiku anebo sloužit jako podklady pro případný hlubší výzkum v této oblasti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-534-3.
- EDELSBERGER, L. a kol. *Defektologický slovník*. Jinočany: H&H, 2000. ISBN 80-86022-76-5.
- FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-626-8.
- GRECMANOVÁ, H. a kol. *Obecná pedagogika II*. Olomouc: HANEX, 1998. ISBN 80-85783-24-X.
- HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.
- JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.
- KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.
- MATĚJČEK, Z. *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum, 1986. 73521-08/31.
- MATĚJČEK, Z. *Po dobrém, nebo po zlém?* Praha: Portál, 1993. ISBN 80-85282-78-X.
- MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85282-83-6.
- MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíc potřebují*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-058-8.
- MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z. *Jak a proč nás trápí děti*. Praha: Grada, 1997. ISBN 80-7169-587-4.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-901424-7-8.
- MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X.
- MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.
- PTÁČEK, R. *Poruchy chování v dětském věku*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-81-4.

PREKOP, J. *Jak být dobrým rodičem*. Praha: Grada, 2001. ISBN 80-247-9063-7.

PREKOPOVÁ, J. *Děti jsou hosté, kteří hledají cestu*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-358-7.

PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-399-4.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.

ROGGE, J. *Děti potřebují hranice*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-418-4.

SALADIN – GRIZIVATZ, C. *Rodičovská autorita*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-676-4.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-678-0.

VALIŠOVÁ, A. *Jak získat, udržet a neztrácet autoritu*. Praha: Grada. 2008. ISBN 978-80-247-2282-5.

ZÁKON č. 109 /2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění zákona č. 383/2005 Sb.

VYHLÁŠKA č. 458/2005 Sb., kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče.

Výroční zpráva Střediska výchovné péče 2010/2011.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

- KPPP Krajská pedagogicko-psychologická poradna
- OSVČ osoba samostatně výdělečně činná
- SVP HELP Výchovný ústav, středisko výchovné péče HELP, základní škola a střední škola, Střilky, pracoviště poskytující školské služby Středisko výchovné péče HELP, Zelené náměstí 1292, Uherské Hradiště.

SEZNAM PŘÍLOH

- P I Zápisy z 3 konzultací s klientem Zdeňkem a jeho zákonnými zástupci.
- P II Zápisy z 3 konzultací s klientem Petrem a jeho zákonnými zástupci.
- P III Zápisy z 3 konzultací s klientkou Simonou a jejím zákonným zástupcem.
- P IV Zápisy z 3 konzultací s klientkou Martinou a jejími zákonnými zástupci.
- P V Dotazník pro zákonné zástupce nebo osoby odpovědné za výchovu dítěte.
- P VI Formulář k záznamům z konzultací s klienty a jejich rodiči.
- P VII Formulář – Individuální výchovný plán.
- P VIII Struktura režimu dne – pomocný formulář pro rodiče k sestavování režimu dne.

ZDENĚK - PRÁVNÍK ACM

NA KONZULTACI PŘIŠEL ZDENĚK, MATKA A OTEC.

ZDENĚK JE DLE SVÝCH SLOV V NEPOKODĚ. OD KINULE DOSTAL 1X PĚTU, 1X POKRÁČKU, PROTOŽE NEHEĚL ÚKOL.

PODLE MATKY NEMÍ ZDENĚK SCHOPEN SAH SI ZKALÍDAT, JAKÉ MÁ ÚKOLY, PAK SE ROZCHÝLNE, ŽE MATKA TISĚ SMS JAKO KATARA'DOVÍ, JAKÉ MÁNÍ ÚKOLY. ZDENĚK UVAŽÍ, ŽE ŘEŠÍM POMA VÍBEC NETVŮBČUÁL - ŽENĚNĚ ČADILA MAHLA DOMŮ NAŠTĚNÁ, JAKĚ TO NĚH "KIDČELA" KIDY'NEHEĚL ÚKOLY, VŠEČANO HINĚD ABALA TATKOVÍ A TEN ČADODL Ž PRAČE TĚBY NARŠTĚNÁV. ZDENĚK NEVŠTĚLE TLUVÍ OTOM, ŽE NETVŮBČENA PRAČAČ. NEČADOD ČADODIT SPĚVAT 1 Ž ADODM - O SVÝCH NEŠPĚNĚNÝCH PAVINNOŠTĚCH ALE NETLUVÍ!

ZDENĚK SE NEVŠTĚLE DOŽADUNE PRAČE SVÝCH UVAČOD.

S RŮNŮJ JSOU PROBLĚMÁVY JEDNOTLIVĚ KROKY A PASTORY, MATKA PRAČE MÁ POTŘEBU ŽDENĚKA NEVŠTĚLE KONTROLOVAT. NEČADOD, NBY NOVÍ! POKRÁČKY NEBO PĚTAY, PROTO PRAČAČ TY SMS...

- RODIČE PŘIŽVALÍ, ŽE SE DĚMĚA OČČAS KVŮLI ŽDENĚKOVÍ POHÁDÁVÍ! OTCI SE ŽDÁ, ŽE MÁ MATKA NA ŽDENĚKA HODNĚ POŽADAVKŮ, NEMÍ ČO AVAK SE ODEHUBŮVÁ V DORĚ, KDY JE V PRAČÍ. PAK VŽ'HÁ JEN Ž PRAČEČODČANĚ INPOLITACE OD MATKY A OD ŽDENĚKA.

RODIČE UVAŽÍ, ŽE ŽDENĚKOVÍ HADÍ, ŽE SE ŽNAŽÍ RODIČĚ DOPIŘEČOVAT ŠTANĚNĚV ŘEŠIT, JAK BYLO ŽOHODNUTO, ALE ŽDENĚK TO ŽO TĚNŮ ODITĚL. DOSTAL TĚADY NĚJAKOU PRAČNĚŠTĚNŮ, MĚĚ ŽARÁŽANÝ ŽO, ALE POKRČOČIT ARGUMENTOVAT, ŽE DOSTAL TĚAY ŽEDNĚKŮ ("ŽROUŠĚČ RODIČĚ", VĚDĚĚ, ŽE ŽA ŽO ŽNĚŠTĚNŮ NEBŮDĚ ŽO).

- DOPORUČENO:
- RODIČĚ DOPIŘEČOVAT JEDNOTNOST A DŮSLEDNOST
  - MATKA ŽO PŘIČADODU Ž PRAČE - NETTATČE HINĚD NA ŠKOLU, POUČDĚT SI OTOM, JAK SE HEĚĚ
  - VĚŠT ŽDENĚKA K ŽODPŮBČNOSTI - NEŠAHT KATARAČDŮVIT ŠTIS O VĚOLY
  - VÍČE AKTIVIT ŽDENĚKA S OTČEM.

ZDENĚN - LEDEN 2016

NA KONSULTACI PŘIŠEL ZDENĚN S RODIČI.

DLE RODIČŮ JE CHOVÁNÍ ZDENĚKA CELKEM V NORMĚ - PŘETRVÁVÁ OBČASNĚ ODMLUVÁNÍ, NĚKDY SI NESPĚNÍ ZA VINNOSTI HNĚD (VĚLÍD NĚDOBÍ). OBČAS SI PĚTÍ TO DŘÍV NEŽ SE RODIČE VRÁTÍ Z PRÁCE. DO ŠKOLY SE STÁLE NEMÁ CO VČÍT, VYDÍŠI TO MEZI NĚ POK HADKY, KONFLIKTNÍ SITUACE KDY UNIMÁ VÍTEŽÍ ZDENĚN (POULENÝ TO, IKDYŽ NAPŘED ZARÁŽANÝ). DLE MATKY SE NEVČÍ. OTEC DNES DAL ZDENĚKOVÍ BĚHEM KONSULTACE POHLAVEN ZA ODMLUVÁNÍ.

ZDENĚN ŘÍKA, ŽE HO VČENÍ NEBAVÍ, NEMÁ SE OD VČIT. NIC KROMĚ TO HO NEBAVÍ. NEVY HLEDÁVÁ ANI KONTAKT VENKU S KAMARÁDI. MATKA ŘÍKA, ŽE SE SNÁŽÍ BÝT DŮLEŽNÁ, ALE JE TO PRO NI TĚŽKÉ.

S RODIČI ROZEBRAHY SITUACE:

- PŘESTOŽE MĚL MÍT ZDENĚN NA 2 MĚSÍCE ZARÁŽANÝ TO, BYL OČ TŘETÍ DEN PO KONSULTACI VIDEŇ KOLEBYNÍ NA FB.
- IKDYŽ PROTADA A RODIČE SE ZLOBÍ, MÁ SLÍBENÉ KOUTECÍ KOLA ZA TĚKNE ZNÁHY (VPSVĚŽENÍ BEŽ 4).
- DŘÍVĚ ZAVEDENÝ REŽIM NĚ NEVÍ PŘESNĚ VYMEZEN
- ZAVEDENÝ DENÍČEK NA HOSPODÁČENÍ S PENĚŽI NEPŘIBAVIE (ZDENĚN ZAPISOVAL, RODIČE PŘĚSTALI KONTROLOVAT, PAK PŘĚSTAL ZAPISOVAT), TEDĚ HANÍ RODIČE PŘIT, ŽE ZDENĚN POKÁŽE NĚ NĚCO POTŘEBUJE PENÍŽE.

DOPORUČENÍ: - DOUČOVÁNÍ KLACOVĚ, TO MÁ ZDENĚN PRŮLEŽNÍ ČASU NA ZLEPŠENÍ ZNÁHY
- TRVAT NA DŮLEŽNOSTI PŘI VÝCHOVĚ
- ENAŽIT SE O JEDNOTNOST VE VÝCHOVĚ.

PETE - PROSINEC 2011

NA KONZULTACI PŘIŠEL PETE S TADICÍ.

MATKA ZAČALA TO INDIVIDUÁLNÍ KONZULTACI KONCEM LISTOPADU ASTRÁM V NĚKTERÝCH STOLITRACIAT. VYPRAVOVAL SE NOVÝM DNE, KTERÝ SI ZPRACOVAL PETE S M, T. N., ŽE V NĚM NEJSOU ŽÁDNÉ POUKAZOVATELE, UPŘEZNĚNÝ ČAS AN. NARÁBAL SI TAMJEN, ŽE PŘÍJDE ZE ŠKOLY, MATKA MU VÍDĚ NA COMA'CHUT', TISTI SI TEŽKŮ, TAK PŮJDE VEN. JEČER SE NAUČI' FJ PŘÍPRAVU' DO ŠKOLY. TADICÍ STÍM SOUHLASILI, MATKA BYLA DOKONCE NADŠETÁ, ŽE SE K TOMU TAK PETE POSTAVIL ZODPOVĚDNĚ. VĚDOUVALA SI, ŽE S M LAMNÍM PŘIŠTĚTI SE MŮŽE JEHO VÝKON ZHODNOVAT, AŽE ZÁKONEN' MU NECHTELA COOLIV PŘIKLAŠOVAT. OTEC LAMU PŘIŠTOPLJEN HLOKY - MAMUČKA MU POKONZULTACI V NÁS PĚLLA, ŽE BY MĚLI BÝT JEDNOTNÍ, TAK TAM ČATEL V MĚT ISTRIO.

SESTAVENÝ ŽEŠIM DLE MATKY A PETA FANGINE. JEJ NĚDÝ TĚNDE PETER PŘEDĚ VEČER DOMU, A VZ NĚTĚ ČAS SE VĚT. OTEC SE MU ENAŽIL NA DVAHDEN PŘIKLAŠAT, ŽE SEURATÍ DOGŮ ŽÍVU, ALE PETE MU ODBERL, ŽE NEBUDE DĚLAT VŮBEC NIC. MATKA SE TRĚY SNAŽILA TĚTROU ŽÍVOT, ŽE BUDE ČADIT DO V DOMU, ANEBŮ NÁVĚKNOU NEVÁKÝ TREST, ALE PETE ŽAČAL VASE NADÁVAT, ODMÍTAL ČEROLIV A TEHDY VE VĚKROU ROSTĚJĚMAL KONAVICI VZIFLI. MATKA SE ENAŽILA NA DOPORUČENÍ PRAČOVNICE ŽITVACI ŽEBIT V KLIDU. PŮČRALA, AŽ SE PETE VYBAURÍ' A TAK MU DŮRÁKNE PĚLLA, JAKÝ ŽA TO DOSTANE TREST. PETE BYL TEN DEN ÚDANĚ TĚKLVATENÝ A TREST ŽAKVAK PC ZESTPĚTOUHL. DVAHDEN NĚ SI ALE ŽAČITAC ŽASTIL.

MATEU I TV ČAVILI NEHAPADLO ŽAČITAC VYRNOU, A TAK NECHALA IČE BÝT. VOLALA TO STŘEJISKA A ČATELA POKADIT CO RIAU DÁL.

Otec přerádil, že dnes přišel jen zvládnout. Režimoval. Na Petra chodí ze školy ke škole neváže stříknoti, matka se školou nestoltracuje, a si 4 hodice trvalo, než škola začala informovat o chování Petra i otce, protože mu matka nikdy nic nevěřela. Noma se tak se ženou hádali. Matka ho má mít, že ve ten iče žilava žabže. Vidí, že se Petek lepší - 2 dny nepřinesl ze školy žádnou poznamku.

PETR - VÍDEŇ SKOLA

NA KONSULTACI PŘIŠLI PETR A MATKA.

MATKA SE Z KONSULTACE OHLAVILA LUVÍ NEHODI SEBE A PETRA. DNEŠ PĚŠLA PŘEČ, ŽE PETR VE ŠKOLE ÚSTAVNĚ NEPADL UČITELU. MATKA TOMU RÍCE MĚO NEČEŠ, ALE UČITELKA MÁ ÚSTAVNĚ ČEŠKY. PETR TĚŠUVE STAVEL TAK, ŽE SE MU NECHTELO PRACOVAT, TAK SI LEHL NA LAVICI. UČITELCE TO VADIL, TAK MU BĚLLA, ABL ŽAČAL PRACOVAT NEBO HO JONAT JINAKU. ŽEPTAL SE VÍ VAV, ONA MU VE VĚTERU DĚTLA AKTOVKU A ŽEČALA MU ŽNÍ VYTAHIVAT ŽEČIT DO ČEŠTINY. PETRA JONASTVAL, TAK JI ČATEL AKTOVKU VYTAHNOUT Z KOPY. ONA JI PĚVNE DĚČELA, TAK SE ŽNÍ ŽAČAL O PĚTOUKU TAVIAT. PETR MĚA ŽEČIT, ŽE NEVĚČEL NÍČ ŽTAVĚHO, UČITELKA NEHĚA PĚVĚO SEHU VĚAČAT VE VEČEČI. MATKA UČITELKA BĚLLA, ŽE VÍ PETR KOPL, TAVĚ, ČO TVU NECHTELA DĚT PĚTOUKU. TAKY JI MĚČ ŽYČT "KAVĚO". MATKA NEČI, KOMU VĚČIT. ŽEČ VĚAČEČNÍ VĚČALA MATKA DO ŠKOLY. TĚVĚNÍ UČITELKA NEBILA TĚVĚČNĚA, INFOČMACE JODĚVĚ ŽEČITEL, KTERY VE O AŠEČI INFOČMĚVĚA. TĚVĚČNÍ UČITELKA VĚČELĚA PĚČOČNĚA ŽAČIS. BILA V TOHO PĚVĚČNĚA, ASISTENTKA ŽEČAČOČA, KTERĚ TĚVĚČNĚA BILA V JEČIČA TĚVĚČA ŽINTĚČOČVĚAČY ŽĚČEK. ŽEČITEL ŽEČIL, ŽE SE PETR ŽAČAL SÍLOV ŽAČĚČOVĚT AKTOVKY, KTEROU MU TĚVĚČNĚA NECHTELA DĚT. DŮBĚČNĚ HO VPOČČENILA, ŽE MU JEN VYTAHĚNE ŽEČIT, JINAKU DO TĚŠKY HĚAČAT NEBŮČE, A ŽE ČO SE NEŠTĚNE, BŮČE SI MUŠET DĚČĚLAT DOČA. MATKA DĚČE PĚČĚČEČE, ŽE NA TO SE PETR ŽEČĚČIL, ŽEČL JI, ŽE JE KĚVĚA A KOPL JI DO HOLENĚ. ASISTENTKA PĚVĚČILA, PETRA ČHYTLA ŽEČĚČU, ALE ON SE JI ČUKAL. KĚVĚČE HO SNAVĚLA NEPŮČŠIT, TAK JI ŽAČAL VĚČKY DŮPĚT PĚČU PO NĚČĚČ. TAK ODMĚTAL DĚT ŽĚČKŮČEČU ŽENĚČU, NĚČČEDŮČIČI HODINU PĚČOČĚTAVNE VŮČEČ NEPRACOVĚL.

KE KOMPLEXNĚMU POČČĚČENÍ PETRA JE DĚČEČĚČENO MATKE VĚČŠEČNÍ PETRA I VĚČLEDĚM K JEHO ŠTOPNĚVĚČIČU SE PĚČĚČĚČĚČU ČOČĚČNÍ V INTEČNĚVĚČNĚA ŠTĚČDÍSKU, KĚČ BY BŮČO Ž PETRA INTEČNĚVĚČNĚA PRACOVĚČO NEČ V PĚVĚČI KONSULTĚČI. MATKA SÍM NEŠČĚČĚČI, JE PĚČĚČĚČĚČA, ŽE ŠKOLA JE NA NĚV ŽAČEDLA!

MATKA ŽEČĚČO VĚČENO ŽNOVU KONTAKTOVĚT PĚČOČSĚČIATRA, KE KTERĚČU MĚLA MATKA PETRA OBLĚČNĚT, ALE NEVĚČNILA TAK. ČEČO KONSULTĚČI SI VĚČĚČLILA TAK, ŽE PĚČOČI NEČĚČEČE PĚČOČT Ž KONSULTĚČE OČOČĚČELA NEŠČOČĚČĚA SE SLOVY ŽĚNEČI, PĚČOČ JI K NĚV ŠKOLA ŽOČĚČ PĚČILA, KĚVĚČ ŠEČĚNE NÍČ NEČĚČĚČEČE.

SIMONA - LEDEN 2018

NA KONSULTACI PŘIŠLA SIMONA S MATKOU.

OD HINULÉ KONSULTACE MATKA NEVYKOUSĚLA NIC Z TOHO, CO JÍ PRACOVNÍKŮ PORADIL A ZOPAKOVAL.

DLE MATKY SI PÁT STĚŽUJE I UČITELKA VE ŠKOLE NA VYRUSOVÁNÍ V HODINÁCH.

DOKA STÁLE PŘETRVÁVA NIC NEDELANÍ, SIMONA SE CHCÍ PODLE NÁKLADY, MATKOU NEPOSLOUVAT. NAVÍC SE SIMONA ZAČALA VRACET Z VENKU POZDĚVÍ, NEŽ JÁ DOVOLENO.

S MATKOU JSOU ZNOVU ROZEBÍRANA JEDNOTLIVÁ ZOPROUČENÍ Z KONSULTACÍ. MATKA STÁLE TĚDÍ, ŽE TO VYKOUSĚLA, ALE ŽE NIC NEFUNGOVALO.

JE JÍ VYSVĚTLENO, ŽE MUSÍ BÝT VYTVÁRÁ, ZOPROUČENÍ A JEDNÁKŮ OPRAKOVAT, ABY SI SIMONA ZVYKLA NA MATKIN NOVÝ PŘÍSTUP.

ZOHODNOTO, ABY DÁVALA JAKO TREST POUZE ZAKAZ TELEVIKÉ A DOMACÍ VĚZENÍ, KTERÉ MŮŽE ZKONTROLOVAT, TĚP. OVLIVNIT.

TAKY JE DOHODNUTO, ABY ZAKAZY TRVALY MAX. 3 DNY, ABY NE BYLA SCHATNA MATKA, JAKŽEŽTĚ NEPOEVILA VE VŠECH HNED DVĚH DNY.

MATKA NEHÁ SIMONĚ VYHROZOVAT TĚH, CO NEHŮŽE VYKONAT - NADĚ, ŽE JÍ V HÍSTÍ NEHÁH NA POKY, PŘE STOŽE H, ŽE NEHÁ ŽÁDNÉ FINANCE.

SIMONA JE VPROZDĚNĚNA NA TO, ŽE POKUD SE NEBŮDE SNAŽIT MĚNIT SVĚ CHOVÁNÍ, BŮDE MUSĚT NASTOUPIT NA POKY V JINĚH STŘEDISKU, ABY SE TAM

NAVČILA POSLOUVAT POSPĚLE. ČAVÍLI JE SIMONA POTICHU, ZASKOČENO.

PO ČAVÍLI ŘEČA, ŽE BY JÍ HATKA NIEDY NIKAM NEDALA, A ŽE ANI NEHÁVÍ NA NIC PENÍZE.

ZOPROUČENÍ: -- MATKA BÝT ŽIVĚDNÁ

- NEPOEVILAT V ŽĚKAVĚCH

- SOUSTŘĚDIT SE POUZE NA DVA TRESTY.

SIMONA - ÚNOR 2016

NA KONZULTACI PŘIŠLA JEN MATKA. SIMONA JE NEHOCNÁ, HLÍDAJI JE ŠA.

MATKA ŘEKA, ŽE SE SNÁŽÍ ŽÍT PODLE NAROVANÉHO RYTMU. DĚLA VÍ TO PROBLÉMY, ALE SNÁŽÍ SE DODRŽOVAT PŘE, NA ČEM SE TADY DO HLUVILI. POMOHLA VÍ, ŽE SE MÁ SROSTŘEDIT PŮBE NA DVA TRESTY. PRO MATKU DLE JEJICH SLOV JE TELMI TĚŽKÉ VYDŘEŽET, KDYŽ DÁ SIMONĚ TREST A ONA S NÍ KAČNE SMLUVAT, SLOBOVAT, PAK I OITOVĚ KVIDAT (NEBUDU TĚ HŤ RADA, ...). SICE NĚKDY POUKLILA, ALE ČASTĚJI SE VĚ STALO, ŽE TO VYDŘEŽELA A DŘEŠLA, JAK JI TĚRADILA PRACOVNICE Z HÍSTIČKOSTI A SNÁŽILA SE SIMONU VŮBEC NEVNÍMAT. TADY SE VÍ OSVĚDČILO, KDYŽ KAČNE SIMONA JEČET, TAK MATKA NĚ NI NEŽUVYŠNE HLAS, KLIDNÝH HLASEH VÍ ŽERNE, CO POTŘĚBOVALA. NĚKDY SE STANE, ŽE SE SIMONA J OHLUVÍ A JÁ SE S NÍ BAVIT, NĚKDY SI ALE TĚHÁ NĚ SVĚH. VĚ SE DOHA TOLIK JAK JAYU NEHĚDÁVÍ A VĚAVĚHNĚ ŽO SOBĚ ANI TOLIK NEKĚČÍ.

MATKA SE OSVĚŘLA, ŽE MÁ ŽIVĚLE, KTERÝ JE SICE O 10 LET HLÁŠÍ, ALE MÁ VÍ ŽAD. MATKA SE TĚ, VĚ ŽO ŽĚDSTAVIT ŽĚTĚH A DO JAKĚ MĚRY SE MÁ PŮVTEL PODÍLET NĚ VĚCHVĚ. MATKA MU ŽĚKLA, ŽE CHODÍ SE SIMONOU K NĚH ŽO STŘĚDISKA, ALE ON O KONZULTACE ŽATĚH ŽĚVĚH NĚMÁ. MATCE ŽĚKLA, ŽE ŽĚDINEŽ, ŽĚ ŽPĚLU ŽĚŽOU ŽĚŽLET, A ŽĚDE-LI TO AKTUÁLNÍ.

MATKA ŘEKA, ŽE ČACE CHODIT NA KONZULTACE I SAMA. ŘEKA, ŽE ŽOTŘĚVNE OD NĚS SLYŠET, ŽE HUSÍ ŽYT ŽĚVĚNĚ A CO ŽĚKNE, TAK HUSÍ ŽĚTTT. TADY VÍ ŽOMĚHĚ, KDYŽ SIMONĚ NECHCE POSLECHNOUT A MATKA VÍ ŽERNE, ŽE ŽO NĚČHNO ŽUVÍ VĚ STŘĚDISKU...

ŽLE MATKY ŽOČNCE, SIMONĚ A ŽĚA SI KŠĚLI, ŽE KDYŽ ŽĚOU OD NĚS, NEBO VĚŠTĚ TAK ŽĚDEN ŽO KONZULTACI, JE MATKA ŽĚŽNĚVŠÍ, ŽĚŽĚŽNĚVŠÍ, ŽĚA VÍ ŽĚKLA, ŽE HLUVÍ ŽĚŽĚH ŽOŽOVĚTELNĚV, ŽĚŽTOH V TU ČĚVILI NĚ NĚ VŮBEC NEKĚČÍ.

- POPRUVĚNÍ:
- ŽOTŘĚA MATKY
  - ŽOČĚOVAT V ŽĚVĚŽĚH VYMEŽENÍ ŽĚVIDEL
  - VĚDEMÍ SIMONĚ K ŽĚHŤŽĚŽNĚSTI A ŽĚŽPŮVĚŽNĚSTI
  - NEVSTUŽOVAT
  - NEŽĚLAT KĚČI ŽĚ NI.

PŘÍLOHA P IV: ZÁPISY Z 3 KONZULTACÍ S KLIENTKOU MARTINOU A JEJÍMI ZÁKONNÝMI ZÁSTUPCI

MARTINA LEDEN 2010

KONZULTACE SE ÚČASTNÍ MATKA, MARTINA, OTEC (PŘÍZVUK POKRIVÉ).
OTCI JSOU VYSVĚTLENY DŮVODY JEHO PŘÍZVUKU NA KONZULTACI - MARTINA MI DLE
VÝKLADALA, ŽE CHCE BÝDLET V OTCI, ŽE JE TO U NĚJ LEHŠÍ, MAMKA PONI
JEN KRÍČÍ A NĚCO CHCE, S TATKOU SE ZASMEJOU, KOUPIJI, CO POTŘEBUJE.

OTEC ŘÍKA, ŽE JE Z TOHO PŘELHAPENÝ, MARTINA MU NIKDY NEDĚLA, ŽE CHCE
V NĚHO BÝDLET. NAPRAK, KDYŽJI NĚCO NECHCE POUKIT, ŘÍKA, ŽE SE TĚŠÍ
Z A MAMKOU...

MARTINA SI U NĚJ STĚŽOVALA, ŽE JE NA NI MAMKA PŘÍSNÁ, ŽE DOMA TOČÁD VYKLADÁ,
ŽE SE TATKA O NĚ NIKDY NEZANÍMAL, ŽE JENOM VIDĚLA VÁL PENÍŽE, ŽE SI UČITĚ
NĚJAKÉ PENÍŽE NAŠETŘIL PRO SEBE, ... TAKY SI STĚŽOVALA, ŽE MAMKA DOMA
NIC NEDĚLÁ, JAK TRNDE Z PRÁCE DOMO, TAK SI LEHNE K TELEVIZI A
ONÁ MUSÍ NAPR. VYHÝAT NADĚBOI NEBO VYNAŠĚT KOŠ.

MAMKA DOTYKLA, ŽE KDYŽJI POUŽIVA NENÍ MARTINA V OPRÁVCI, TAK SI VYKLADÁ,
ŽE SI SNI TÁTA VŮBEC NEPRAVIDÁ A JENOM SEDÍ V POCITACI - PTAŠEJI, KOLIK
JI MAMKA DÁVA ŽENĚ, JESTLI JE MAMKA NEUTRÁCI ZA HADĚKY.
OTEC SEZNÁMEN S CHOVÁNÍM MARTINY - ŽLÁ, ODTLOUVA, ŽE NA MAMKU
NEPLNÍ SI POKINNOST, ŽHORSILA SE VE ŠKOLE VE ZNÁMÁKCH.
MAMKA ŽE ZRAVNÁ, NEUJ JAK SPRÁVNĚ REAGOVAT, MAMČ MEĚA TUCIT, ŽE
JE NA VŠECHNO SAMÁ.

DOKODA S RODIČI NA JEDNOTNĚ PRAKTU - POUK TO BUDE MOŽNĚ! RODIČĚ TUVDI,
ŽE ŽI V TOH NETIČ BÝT PROBLĚT. IKDYŽ V POSLEDNÍ DOBĚ SPOLU TUC
NETLUVILI; NEPOKĚŠLI SE VE ŽLĚTY. NA MARTINĚ JIM DLE JEJICH SLOV
ŽALĚŽÍ!

MARTINA JE INFORTOVÁNA O SVUTEČNOSTECH, ŽE RODIČĚ BUDOU SPOLU ŽOSE VICE
MLUVIT A OVEŘOVAT SI, CO JIM RYKA. PŘI SMLOVÁNÍ SEDÍ HLČKY, DÍVA SE DO ŽEMĚ,
TISE PRONĚSLA, ŽE JE JI TO VEDNO.

- DOPORUČENÍ:
- DOHODČASU, KDY SE BUDOU VŠAJEMNĚ INFORMOVAT + PŘI NEJASNOSTECH
A PODEŽŘENÍ IHNEU.
  - DOHODNUTE TRESTY PRO MARTINU - DOMAČÍ VEŠENÍ, ŽAKAŽ PC,
ŽAKAŽ TV, ODEBRANÍ KAPESNĚHO (MA NA TÝDEN 20-40).
  - ODMĚNY PRO MARTINU - V PÁTEKĚ MŮŽE DÍVAT ŽO 22 h. NA TV,
RODIČĚ JI BUDOU KUPOVAT NEJARY MEDICINÍ ČASOPIS PRO DĚVČATA.

MARTINA LEDEN 2012

NA KONSULTACI PŘISLI: MARTINA, MATEK, OTEC.
KONSULTACE PO 14 DNECH, NA VYZÁDAVÁNÍ RODIČŮ.

MARTINA NIC NE DODRŽUJE, KROMĚ NADÁVEK SE ČASOVĚ STEJNĚ - NEPOSLECHÁ, ODHLOUVA, PRÁCI UDELA NADVŮL, ... STEJNĚ SE ZAČALA CHOVAT I U OTCE.

RODČE MÁVÍ POCIT, ŽE SE SNAŽÍ NA VŠECH SEVTEČNĚ DOHLÍŽET A KAZÍVAT SE INTORITOVAT. POKUD MARTINA DOSTANE NADP. OD MATKY TREST NA 3 DNY A PŘESAHUJE TO DO VIKENDU S OTCETI, V TI DNY TRATÍ TREST I U OTCE.

NA KLADNĚ OTÁŽKY ODPOVÍDÁ MARTINA „NEVÍM“, „NECHCI“, „NEBUDE“.
MARTINA HLUVÍ OTCI, ŽE NECHCE MÍT ŽÁDNÉ TROVINNOSTI, ŽE PŘED TÍM TO BYLO LEPŠÍ, NETRUSILA NIC DĚLAT, MĚLA STOVISU ČASU PRO SEBE, MATEK SI UDELA V ŠECHNO SÁMĚ A TATKA PO NÍ NIC NECHTEL. TAKY JI VADÍ, ŽE EDYŽ DOSTALA DĚV NEJAKÝ TREST V MAMKY, A TA HO NĚDY NEŽEVŠILA, TAK V TATKY SI HAVLA DĚLAT CO CHTELÁ, PROTOŽE TREST NEPLATIL.

ZOBRAZILÁNY POCITY MARTINY (KLEU).

- DOPORUČENÍ:
- DODRŽOVÁNÍ ŘEŠENÍ.
  - NASTAVENÍ PRAVIDEL PRO VŠECHNY.
  - VYŘEZENÍ VÝD.
  - MARTINA MĚŘE ŽIVĚT ODKĚNY.
  - DOMA BIDE POKUJETNĚJŠÍ ATMOŠFÉRA, JOHODA, ZADOST.

MARTINA BRZEJEN 2012

NA KONSULTACI PŘIŠLA MATKA A MARTINA. OTEC JE NA SLUŽEBNÍ CESTĚ.

MARTINA PŘI CHÁZĚ VISMĚVÁVA, DRŽÍ SE MATKY ZA ZULU (PŘI PŘÍCHODU DO KANCELÁŘE). SEDÁ SI BLÍŽKO NI. PŘINESLA UKAZAT ŽÁKOVSKOU KNÍŽKU, DOSTALA NĚKOLIK TROCHVÁL ZA POMÁHÁNÍ A HLEDSILA SI DVA PŘEDMĚTY. JOLU SE OBRACÍ NA MATEU, OSLOVUJE JI, "... MAMI, MAMKO, ..." (PŘED OTAZÍ DŮE KONSULTACE ONI MLUVILA JAKO "HĚ, TA").

REŽIÁ DŮE JODŽÁNE, SNAŽÍ SE. VĚTŠINOU SI KŠE SPĚLI/JEŠTĚ NĚŽ PŘÍDE MAMKA Z PRÁCE DOMŮ. ŘÍKA, ŽE MAMKA SE PAK VSTĚVÁ, NĚKŤÍČÍ NA NI, MAMÍ ČAS HĚT STALEČNĚ HRY, DÍVAT SE NA TV HĚD.

JEDNOU ŽALHALA TATĚVÍ (OD POSLEDNÍ KONSULTACE) - MAMKA JI VYTŮČILA, PROTOŽE JÍ ODMĚTLA KOUPIŤ ZA VSKVĚČENÍ PÁREK HŮČAT. ŽROVIA SE CHASTALA Z TATĚVÍ, KTERÝ PRO NI PĚNJEL ASI O HODINU DĚV. JAK BYLA NA MAMKU NA ŠTĚVANA, TAK KDYŽ SE JÍ TATĚVA PTAL, JAK SE HĚ, ŘĚLLA MU, ŽE ŠPATNĚ, "PROTOŽE ONA SE SNAŽÍ JODŽĚVAT CO SI ŽĚLLI (REŽIÁ), ALE MAMKA NIC Z TOHO NETUNÍ... NEVIDĚLA ŽODICE SE SPOLU ŽAVIT, TAK SI MIVĚLELA, ŽE TATĚVA NEBUDĚ O HŮČATECH NIC VĚDĚT, A ŽE SE ŽKUSÍ ŽĚTTAT NA HŮČATA ŽĚRO.

MARTINA ŽODĚČNĚ VE VSKVĚČOVÁNÍ, ŽĚLLA ŽE TATĚVA MLČEL A ŽODĚČ SE DĚVNE ŽĚVĚL DO ŽĚTTÁNEHŮ ŽĚČÁTA. TAL HU O HŮČATECH NĚŘĚLLA. PAK SE ŽĚ O TOM NEBAVILI. AŽ JÍ PŘĚVĚL V NEDELI TATĚVÍ, TAL SE PŘĚD NÍ NA TO PTAL MAMKA TA HU ŽĚLLA JAK ŽĚYLO.

MARTINA SE ŽODĚČÍM OMLUVILA, ŽĚLLA JĚM, ŽE BYLA I TO ČOVÍLI ŽĚTERĚLLA. ŽODICE ČĚLLU PĚNJALI.

MAMKA ŽODĚČILA KŠE, CO MARTINA ŠĚĚLLA. MAMĚ ŽODĚČ, ŽE JÍ MARTINA ŽĚČĚVĚLLA ŽĚHT. VÍC STOLU ŽODĚČÍ V VOLNĚHŮ ČASU. OD POSLEDNÍ KONSULTACE NEBYLA MARTINA VŮČI MAMKE VULGARÁ. MAMKA ŽODĚČ ŽODĚČ SE ŽODĚČÍ DŮVĚDNOSTI. NĚKDY VŽ SE JÍ NĚRACE ŽODĚČ VŮČI ŽĚLLA NA NĚCO V ŽODĚČNĚ ČACE SI TO ŽĚĚVĚLLI ŽĚĚLAT ŽĚMĚ... ASI ŽĚ TO TAK V ŽĚĚLLA, PAK SI TO VĚĚĚVĚLLA. STĚLE SI KŠE ŽĚTTĚVĚLLA ŽĚ ŽĚRŮLLY, A ŽĚ SI ŽĚLLA ŽĚSTA ČO A JAK ŽĚYLO.

ŽODĚČENO: - ŽODĚČOVAT I ŽĚVĚČENÝCH OŽĚTŘENÍ.

ŽĚLLÍ KONSULTACE ŽĚ ŽVA ŽĚŠICE, ŽĚ ŽODĚČÍCH ŽĚVĚLAT.

PŘÍLOHA V: DOTAZNÍK PRO ZÁKONNÉ ZÁSTUPCE NEBO OSOBY ODPOVĚDNÉ ZA VÝCHOVU DÍTĚTE

Výchovný ústav, středisko výchovné péče HELP, základní škola a střední škola, Střílky, Zámecká 107

Tel: 573 375 015, e-mail: info@vumstřílky.cz,

Pracoviště poskytující školské služby

Středisko výchovné péče HELP

Zelené Náměstí 1292, 686 01 Uherské Hradiště, tel/fax: 572 564 520, e-mail: svp@svpHELP.cz, IČO 47935740

DOTAZNÍK PRO ZÁKONNÉ ZÁSTUPCE A OSOBY ODPOVĚDNÉ ZA VÝCHOVU DÍTĚTE

- Se svěřenými informacemi bude nakládáno v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Veškeré údaje a informace budou uchovány dle zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- V souladu se zákonem č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí (§53, odstavec 1) je SVP HELP povinnou poskytnout údaje o klientovi, které si vyžádá oddělení sociálně právní ochrany dětí.

I. ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Jméno a příjmení dítěte: _____

Datum a místo narození: _____

Trvalé bydliště: _____

(přechodné bydliště:)

Škola, třída: _____

Třídni učitel, tel.kontakt: _____

Jméno a příjmení matky: _____

Datum narození: _____

Bydliště: _____

Vzdělání: _____ **Zaměstnání:** _____

Tel. kontakt: _____

Jméno a příjmení otce: _____

Datum narození: _____

Bydliště: _____

Vzdělání: _____ **Zaměstnání:** _____

Tel. kontakt: _____

Další osoby ve funkci rodiče (partner, pěstoun, osoba odpovědná za výchovu):

Sourozenci (jméno, příjmení, datum narození (věk), vlastní/polovlastní/nevlastní, vztahy):

1.

2.

3.

4.

Významné události z historie rodiny (rozvod, příchody a odchody partnerů, úmrtí, sebevražda,

Rizikové faktory v rodině (alkohol, drogy, hrací automaty, duševní poruchy, nervové nemoci, dědičné poruchy aj.):

Bytové podmínky (stěhování, má dítě vlastní pokoj nebo klidné místo pro plnění svých školních povinností a odpočinku apod.):

Pokuste se několika slovy posoudit u každého rodiče zvlášť výchovný styl k dítěti (např. přísný, mírný, přiměřený, nevyrovnaný, důsledný/nedůsledný, jednotný/nejednotný, benevolentní, nezajímá se – vyberte a doplňte ke každému rodiči zvlášť nebo popište svými slovy)

Matka:

Odměny při výchově:

Tresty při výchově:

Otec:

Odměny při výchově:

Tresty při výchově:

II. Z OSOBNÍ ANAMNÉZY DÍTĚTE

Potíže v těhotenství a při porodu: ANO/NE

Významné události z raného dětství (pobyt mimo rodinu, v léčebně, ozdravovně, kojeneckém ústavu, apod.; jiné významné události, které nebyly výše zmíněny):

Závažnější nemoci, úrazy, operace:

Užívání léků (název, od-do, dávkování):

III. ZÁJMY DÍTĚTE

Organizované (docházka do pravidelných kroužků, oddílů, tréninky aj., od-do):

Neorganizované (televize, počítač, četba, sport, kamarádi apod.):

Jaké má nadání a schopnosti: praktické, sportovní, technické, konstrukční - má dobrou představivost, matematické - dobré logické myšlení, umělecké, jazykové:

Profesionální orientace (čím chce dítě být, plány):

Domácí povinnosti – jaké? _____

_____

Jejich plnění: ANO / NE

IV. ŠKOLA

Jesle: ANO/NE   **Mateřská škola:** ANO/NE   **Odklad školní docházky:** ANO/NE

Aktuální škola: _____

Třída: _____

Přestupy, změny školy: ANO / NE   **Kdy:**   **Důvod přestupu:**

Specifické poruchy učení: ANO / NE

Průběh školní docházky: (prospěch, chování, opakování ročníku, problematické předměty, výchovná opatření apod.):

_____

_____

_____

Mělo dítě v některém typu školy (jesle, MŠ, ZŠ,) adaptační potíže: ANO/NE

Mělo dítě někdy mezi vrstevníky – spolužáky problémy v kolektivu: ANO/NE

Mělo dítě někdy problémy s vyučujícími – autoritami: ANO/NE

Jak byste charakterizoval pozici dítěte v kolektivu: (vyberte a podtrhněte, případně popište vlastními slovy) na pokraji, ve středu, nevýrazný, neprojevuje se, občas na sebe upozorňuje, často na sebe strhává pozornost za každou cenu, prosazuje se, bývá obětí agrese slovní nebo fyzické.

V. DOSAVADNÍ SPOLUPRÁCE S JINÝMI ORGANIZACEMI

(Pedagogicko psychologická poradna, dětský psychiatr, Středisko výchovné péče, OSPOD - sociální odbor, apod.)

S kým jste dosud spolupracovali – konkrétní pracovníci:

Kdy?

VI. PROBLEMATIKA (Důvod příchodu do střediska)

Iniciátor (kdo doporučil spolupráci):

rodina - klient sám – škola – školské poradenské zařízení – zdravotnické zařízení – OSPOD –
nařízeno soudem – jiné:

Měl některý z vás, rodičů, v dětství obdobné výchovné potíže jako vaše dítě: ANO/NE

Vyplnil:

Dne:

PŘÍLOHA P VI: FORMULÁŘ K ZÁZNAMŮM Z KONZULTACÍ S KLIENTY A JEJICH RODIČI

Středisko výchovné péče HELP
Zelené Náměstí 1292, 686 01 Uherské Hradiště
Pracoviště poskytující školské služby

Zápis konzultace

Jméno klienta:

věk:

Bydliště:

Datum:

Čas konzultace od – do:

JOV:

Konzultant:

Téma (problematika):

Přítomni:

1. Úvodní informace:
2. Průběh konzultace:
3. Závěr a doporučení:
4. Příští konzultace dne:

Číslo listu ve spisu: _____

PŘÍLOHA P VII: FORMULÁŘ – INDIVIDUÁLNÍ VÝCHOVNÝ PLÁN

Výchovný ústav, středisko výchovné péče HELP, základní škola a střední škola, Střílky, Zámecká 107

Tel. 573 375 015, e-mail: info@vumstrikly.cz

Pracoviště poskytující školské služby

Středisko výchovné péče HELP

Zelené Náměstí 1292, 686 01 Uherské Hradiště, tel/fax: 572 564 520, e-mail: svp@svphelp.cz

Individuální výchovný plán

Jméno, příjmení přijatého klienta: .....

Datum a místo narození: .....

Místo trvalého bydliště: .....

.....

Místo přechodného bydliště: .....

Škola: .....

Je klient svěřen do péče jednoho rodiče? ANO – NE

Je zakázán kontakt s jedním z rodičů? ANO – NE (v případě ANO, musí být prokazatelně doloženo)

Vymezení spolupráce

Důvod přijetí klienta do péče SVP: .....

.....

Zakázka klienta – ve spolupráci s SVP chci dosáhnout:

.....

.....

.....

- Zaměřit péči SVP na situaci a soužití v rodině.
- Zaměřit péči SVP na vzdělávání ve škole, případně vhodné volby další vzdělávací dráhy a přípravy na povolání.
- Zaměřit péči SVP na ostatní sociální vztahy a vazby.
(zařhni)

Obsah terapeutických aktivit :

- řešení aktuálních obtíží
- relaxace
- přeznačkování
- nácvik a rozvoj sociálně komunikačních dovedností
- nácvik řešení konfliktů a asertivního jednání (modelové situace)
- nácvik efektivního učení
- arteterapie
- podpora adekvátního sebehodnocení
- sebezobrazovací aktivity

Plán osobního rozvoje klienta (zaškrtni, čeho chce ve spolupráci s SVP dosáhnout)

Zvládání emocí

- Agresivita
- Smutek
- Netečnost

Poznámky:

Zvládání vztahů

- k vrstevníkům
- ke spolužákům / pozice ve třídě
- k učitelům
- k sourozencům
- k rodičům a autoritám

Jiné

- volnočasové aktivity
- struktura dne
- příprava do školy
- plánování
- výběr kamarádů
- jiné (rozveď).....

Klient, zákonný zástupce svým podpisem stvrzuje, že textu rozumí a souhlasí se spoluprací s SVP HELP.

Vyjádření rodičů a klientů k IVP:

V Uherském Hradišti dne:

.....
Podpis klienta, zákonného zástupce

.....
Podpis pracovníka SVP HELP

.....
Podpis vedoucího SVP HELP

PŘÍLOHA P VIII: STRUKTURA REŽIMU DNE – POMOCNÝ FORMULÁŘ PRO RODIČE K SESTAVOVÁNÍ REŽIMU DNE

REŽIM DNE PRO.....					
ČAS vymezení od-do	PONDĚLÍ	ÚTERÝ	STŘEDA	ČTVRTEK	PÁTEK
	Budíček, hygiena, povinnosti	Budíček, hygiena, povinnosti	Budíček, hygiena, povinnosti	Budíček, hygiena, povinnosti	Budíček, hygiena, povinnosti
	Odchod do školy nebo na autobus	Odchod do školy nebo na autobus	Odchod do školy nebo na autobus	Odchod do školy nebo na autobus	Odchod do školy nebo na autobus
	Škola nebo praxe	Škola nebo praxe	Škola nebo praxe	Škola nebo praxe	Škola nebo praxe
	Příchod ze školy nebo z praxe – odpočinek, dle domluvy s rodiči	Příchod ze školy nebo z praxe – odpočinek, dle domluvy s rodiči	Příchod ze školy nebo z praxe – odpočinek, dle domluvy s rodiči	Příchod ze školy nebo z praxe – odpočinek, dle domluvy s rodiči	Příchod ze školy nebo z praxe – odpočinek, dle domluvy s rodiči
	Příprava do školy nebo na praxi	Příprava do školy nebo na praxi	Příprava do školy nebo na praxi	Příprava do školy nebo na praxi	<i>Nemusí být příprava do školy, ale musí být pak o víkendu</i>
	<i>Dle domluvy s rodiči: – kontrola přípravy do školy (domácí úkoly, zkoušení) nebo</i>	<i>Dle domluvy s rodiči: – kontrola přípravy do školy (domácí úkoly, zkoušení) nebo</i>	<i>Dle domluvy s rodiči: – kontrola přípravy do školy (domácí úkoly, zkoušení) nebo</i>	<i>Dle domluvy s rodiči: – kontrola přípravy do školy (domácí úkoly, zkoušení) nebo</i>	<i>Dle domluvy s rodiči: volný čas nebo plnění povinností (úklidy doma, venku.)</i>
	Volný čas – <i>dle domluvy s rodiči</i> doma nebo venku	Volný čas – <i>dle domluvy s rodiči</i> doma nebo venku	Volný čas – <i>dle domluvy s rodiči</i> doma nebo venku	Volný čas – <i>dle domluvy s rodiči</i> doma nebo venku	viz. výše
	Pomoc rodičům, plnění povinností – <i>dle domluvy s rodiči</i>	Pomoc rodičům, plnění povinností – <i>dle domluvy s rodiči</i>	Pomoc rodičům, plnění povinností – <i>dle domluvy s rodiči</i>	Pomoc rodičům, plnění povinností – <i>dle domluvy s rodiči</i>	Pomoc rodičům, plnění povinností – <i>dle domluvy s rodiči</i>
	Volný čas doma nebo venku – <i>dle domluvy s rodiči</i>	Volný čas doma nebo venku – <i>dle domluvy s rodiči</i>	Volný čas doma nebo venku – <i>dle domluvy s rodiči</i>	Volný čas doma nebo venku – <i>dle domluvy s rodiči</i>	Volný čas doma nebo venku – <i>dle domluvy s rodiči</i>
	Společný čas s rodiči – povídání o průběhu dne, zážitcích, domluvy na příště aj.	Společný čas s rodiči – povídání o průběhu dne, zážitcích, domluvy na příště aj.	Společný čas s rodiči – povídání o průběhu dne, zážitcích, domluvy na příště aj.	Společný čas s rodiči – povídání o průběhu dne, zážitcích, domluvy na příště aj.	Společný čas s rodiči – povídání o průběhu dne, zážitcích, domluvy na příště aj.
	Večeře	Večeře	Večeře	Večeře	Večeře
	Hygiena	Hygiena	Hygiena	Hygiena	Hygiena
	Volný čas, příprava do školy, kontrola přípravy do školy, – <i>dle potřeby a domluvy s rodiči</i>	Volný čas, příprava do školy, kontrola přípravy do školy – <i>dle potřeby a domluvy s rodiči</i>	Volný čas, příprava do školy, kontrola přípravy do školy – <i>dle potřeby a domluvy s rodiči</i>	Volný čas, příprava do školy, kontrola přípravy do školy – <i>dle potřeby a domluvy s rodiči</i>	Volný čas, příprava do školy, kontrola přípravy do školy – <i>dle potřeby a domluvy s rodiči</i>
	Spánek	Spánek	Spánek	Spánek	Spánek

ČAS vymezení od-do	SOBOTA	ČAS vymezení od-do	NEDELE
	Budíček, hygiena, povinnosti		Budíček, hygiena, povinnosti
	Velký úklid – pokojík, prostory v bytě nebo v domě, kolem domu – <i>dle domluvy s rodiči</i>		Příprava do školy – <i>pokud nebyla v pátek nebo v sobotu, nebo pokud je úkolů a učiva do školy hodně</i>
	Příprava do školy – <i>pokud nebyla v pátek</i>		Kontrola přípravy do školy – <i>pokud neproběhlo</i>
	Volný čas doma nebo venku – <i>dle domluvy s rodiči</i>		Volný čas doma nebo venku – <i>dle domluvy s rodiči</i>
	Oběd		Oběd
	<i>Dle domluvy s rodiči:</i> Kontrola splněných úkolů Pomoc nebo kontrola přípravy do školy Volný čas doma nebo venku Společný program s rodiči		<i>Dle domluvy s rodiči:</i> Kontrola splněných úkolů Pomoc nebo kontrola přípravy do školy Volný čas doma nebo venku Společný program s rodiči
	Pomoc rodičům – <i>dle domluvy s rodiči</i>		Plnění povinností - <i>dle domluvy s rodiči</i>
	Večeře		Večeře
	<i>Dle domluvy s rodiči:</i> Společný čas s rodiči – povídání o průběhu dne, zážitcích, zázitcích, domluvy na příště aj. Volný čas doma nebo venku		<i>Dle domluvy s rodiči:</i> Společný čas s rodiči – povídání o průběhu dne, zážitcích, domluvy na příště aj. Volný čas doma nebo venku
	Hygiena		Hygiena
	Spánek		Spánek

nezapomenout stanovit tresty, které budou následovat v případě, že se nebude režim dne a nebo povinnosti z něho vyplývající dodržovat.

nezapomenout dohodnout „odměny“, když budou povinnosti a režim dne dodržovány